K43.90
A 73

N. P. ANUÇIN

KЬ3 RASKRJAŻUJTNЬ LЬSJA PUEZ

NARKOMTĄŻPROM IZDATĘLSTVO
MOSKVA ★ 1935

Коми-П.
2-773а

N. P. ANUÇIN

KЬ3 RASKRJAŻUJTNЬ LЬSJA PUEZ

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1935 г.
Акт №

NARKOMŢAŻPROM IZDAŢEL,STVO
MOSKVA ★ 1935

РЬЄКӘS

	Str.
Praviļnəj raskrjaʒovkalən znaçeŋŋo	3
Mьj kerənь lьsja vəriş	6
Lьsja dreveşinalən porokkez	10
Standarttez da kьз nijə primeŋajtnь stvollez raskrjaʒovka kosta	17
Kьз merajtənь da uçitьvajtənь vərmaţeriallez	29
Vər raskrjaʒovka sposoввez	34
Kьз raskrjaʒujtnь fautnəj puez	50

212239/8

КУДЫМКАРСКАЯ
ЦЕНТРАЛИЗОВАННАЯ
БИБЛИОТЕЧНАЯ
СИСТЕМА

Редактор *Караваев.* Техн. редактор *Р. Нейман.* Сект. ведом. лит. № 752. В-60-2-3. Сдано в набор 1/XII 1934 г. Подписано к печати 5/II 1935 г. Формат бумаги 82×110/32. Печ. л. 3¹/₄. Знаков в печ. листе 50 000. Тираж 500. Заказ 3057. Уполн. Главлита Б-41101.

17 ф-ка нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига» Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

PRAVIĻNƏJ RASKRJAƵOVKALƏN ZNAÇEŊŊO

Mijan sovetskəj usloviaezьn bьd raвoçəj vermə şetnь predlozeŋŋoez assis uз sposoввez вurşətəm jьliş, medвь perьtƶьka da koknitƶьka munis uзьs, unaƶьk da вurƶьk kaçestvoa petis produkcia.

Vezərtana, sto вur predlozeŋŋoez, kədna proizvodstvolə şetasə poļza, vermas şetnь toko seɛəm raвoçəj, kəda вura tədə assis delosə, starajtçə pьdьnzьka tədnь sijə, a ətlaьn etakət lebtьnь assis kvalifikaciasə.

Etaɛəm raвoçəjjes ədd∂n donaəş bьd uз otraşlьn, a esə ədd∂nzьk vər promьslennoşьn, kьtən texŋikaьs ədd∂n laƶmьt, koļəm.

Bьd voə mijan vərrezьn dreveşinasə (vərsə) zaptənь ŋeətik şo miļlon sat vьlə.

Vərzaptan uзьn texŋikaьs, suam: vuзşaŋ puez pərətəm, a sьвərьn nijə orlaləm, вьdsən viзşə raвoçəjjez-vərkeralişşez kiьn. Vərьn-ed — ŋe faвrikaьn: texŋikkez, deşatŋikkez oz vermə вьdlaьn vizətnь omən munan uз şərьn.

Vərzaptikə, kər administrativno-texŋiçeskəj raвotŋikkes jeɛaəş, medotvetstvennəj uз şərьn dozirajtəmsə kovşə şetnь vərzaptiş raвoçəjjezlə. A etaɛəm delo kosta vər raвoçəjjes, koŋesno, dolzonəş lonь texŋiçeskəja gramotnəjəş. Eta-kə oz lo, nija pondasə şetnь ьзьt usserв gosudarstvolə, a siз-kə i aşnьs asnьslə. Vərzaptan uзьn вьdkoq osьвkaes umələş esə sijən, sto nijə oz poz perьta veşkətnь i poçti sovşem oz poz veşkətnь.

Medвь vezərtnь kьɛəm ьзьt osьвkaez vermasə lonь vərzaptikə, kədna vizənь ьзьt praktiçeskəj znaçeŋŋo, vizətamə primerrez.

Vər rabotnikkezşan çasto pozə kьvnь, sto vuzalikə nьliş vəli una brakujtəmaş zaptəm vər materiallez. Nesoça vər rabotnikkez suənь, sto zaptan uз nuətimə bur vəriş, a vuzalikə pervəj sorta vər abu, a una kerrez vəlisə bьdsən brakujtəməş, i kovşis vuzavnь nijə pes donən. Juaşşə, kьeəm usserв gosudarstvo nəbətis? Eta usserвьs sogmə sija kolaniş (raznicaiş), kəda loə kerrez da pes don kolasьn. Pesьssa kerres 3—4-iş donazьkəş. Etaşaŋ, kьз азzam, kera vərsə vuzavnь pes donən əddən abu vьgoda.

Vər rabotnikkez kolasьn kovşьlə kьvnь i seeəm şorniez. Lesoşeka vьlьn dumajtisə zaptьnь 1000 ker. Kər zə sijə bьdsən uзalisə (razrabotajtisə), to 1000 ker tujə lois bьdsən toko 700.

Poçti $^1/_3$ ez tьrmь sь şərti, mьmda mədisə poluçitnь. Juaşşə, mьjьn setən delobs? Delobs sььn, sto ьзьt tor dreveşinaьs, kədaiş mədisə zaptьnь kerrez, munis pes vьlə.

Nesoça mijan vərzaptan organizaciaez boştənь as vьlanьs овjazatelstvoez, esə vərzaptan kad oзьn, opredelonnəj srokə şetnь bьdkod cennəj vərmateriallez. No kolə viştavnь, sto eta srok koneç kezə vizçişan vərmaterialles lesoşekaez vьlьn abuəş. Mьjşaŋ i vərzaptan organizaciaes asşinьs dogovorreznьsə tьrtnь oz vermə. Dogovor narusitəm ponda, vərmateriallez şetəm ponda, kədna ez aззişə lesoşeka vьlas, nija vestənь ьзьt straffez, neustojkaez, uвьtokkez da vizənь otvet.

Kьeəməş priçinaez bьdəs ena prorьvvezьn?

Medьзьt priçina ena prorьvvezlən plan tьrtəmьn loə sija, sto çasto mijan vər usaləmьs munə nepravilnəja, i nijə dona vərmateriallesə, kədnə pozis вь вoşnь kuzəmən uзalikə, zaptьnь og vermə.

Opьttəm vərkeraliş, puesə kerrez vьlə pilitikə, вьeəmika oz vizət pu kaçestvo vьlə. Etaşaŋ çasto ovlə siз, sto bьdsən kerьs əddən bur, no medsəras vələmaş ətik neto kьk siş ulok. Neto siз ovlə, sto kьk kuimət torьs kerьslən əddən volkьt da rovnəj, abuəş i uvvez, a medbərja kuimət torьs ьзьt uvja da kьzaьs şərti əddən vəsnaməm.

Etaєəm kьknan sluçajьs kosta prijomsiklən, konesno, em pravo brakujtnь kerresə, libo çintnь nьliş sort.

Baiɬnь kə sь jьliş, mьla lesoşekaez vьlьn jeɛa petə kerreza maɬerial, to sija sьşaŋ, mьla ədd∂n çasto ləşətənь pes vьlə seɛəm puez da nьliş torrez, kədnaiş vermisə bь petnь bur kerrez. Seɛəm zə ɖeloьs i zakazzez ŋetьrtəmьŋ. Çasto meddona puez, kədna godonəş zakaz tьrtan vərmaɬerialə, leşşənь rjadovəj tovarrez vьlə.

Etə bьdəs usşə nuətikə orьttəm vərkeralişşes sь tujə, medвь вьɛəmzьka lьddьnь, kьz burzьka da praviɬnəja orlavnь puez, çasto piɬitənь sijə kьt sedas. Etaz kə usavnь, dak dona vərmaɬerialsə sьmda on zaptь, mьmda kolə.

Soznaɬelnəj raвoçəjlə usalikə kolə pesşьnь viştaləm вьd ŋedostatokkət. Eta ponda sьlə medoz kolə paşkətnь assis znaŋŋoesə zaptan sposoввez jьliş da raskrjazovka jьliş.

Eta kŋizkalən celьs seɛəm, medвь otsavnь vərkeralişlə velavnь praviɬnəja, ьsьtzьk poɬzaən as ponda i gosudarstvo ponda kernь lьsa stvollesə sorɬimenttez vьlə.

Pervəjiş visətəmşaŋ kət eta usьs вьtte i prostəj, no praviɬnəja sijə kernь, kьz vəli viştaləma-ŋi vьlьn, kuzənь una ŋe вьdənnьs vərkeralişşes.

Ekonomiçeski racionaɬnəja vərsə kerəmьs korə kolan rasçot. Raskrjazovsik medoz dolzon вura tədnь вьdkoɖ sorɬimenttez vьlə texŋiçeskəj trevovaŋŋoez. Sьвərьn sija ɖolzon kuznь вərjişnь dreveşina kaçestvoьn; sьlə овjazaɬelno kolə tədnь stvolkət usaləmьn вurzьk sposoввez. Viştaləm svedeŋŋoesə zenьtika gizəmən i şetşə eta kŋizkaьn.

Medвь boşnь jurə eta kŋizkaьn ŋeşəkьta viştaləmsə, şozə kolə lonь vər zaptəmьn praktiçeskəja tədsaən; sijə lьddətikə kolə vŋimaɬelnəja вərjişnь risunokkezьn da tabliçkaezьn, kədna viştalənь dreveşina kaçestvo da sijə ləşətan sposoввez jьliş; kolə mьmdakə əktьnь ɬerpeŋŋo da ŋe zaвava ponda i ŋe soççişəm ponda, a mьmdakə usa naprjazeŋŋoən vŋimaɬelnəja lьddətnь etə kŋizkasə. Esə вurzьk lьddətəmьs jьliş şorŋitçьnь aslat usьn jorttezkət da kŋizkaьn gizəm raskrjazovka sposoввesə pьrtnь aslat usə vərьn usalikə.

Sovetskəj sojuz vərrezьn pozum da kəz — glavnəj pu porodaez. Ena lьsa porodaezlən dreveşinaьs munə вьdlaə — sьiş kerənь вerşasə. Medoz sija vizşə pes tujə da əddən una munə вьdkod postrojka vьlə. Stroitçan uzьn meduna vizşənь lьsja vəriş kerrez, a sizzə вьdkod pilomaţeriallez, kədna loənь seeəm kerresə dol piļitəmşaņ.

Sьşaņ, kьeəm ḑeloə vər tovarres munənь, nijə jansətənь kьk gruppa vьlə: ḑelovəj vər da pes. Ḑelovəj vərən suşənь вьdəs vər maţeriallez sija dreveşinatəg, kəda munə lontişanə. Вьdənnьs tədənь, sto dreveşina, kəda munə lontişanə, suşə pesovəjən, ļibo prosto pesən. Ḑelovəj lьsja dreveşinaiş glavnəj tovarən loənь kerrez. Nijə sizzə jansətənь kьk kaţegoria vьlə. Nija, kədna gəgrəsaən munənь stenaez eupəmə, suşənь stroiţeļnəj kerrezən. Lьsja kerrez, kədna ləşətəməş piļitnь tos, suşənь pilovoçņikən.

Əddən una lьsja dreveşinaьs munə kərtovəj tuj ḑeloə, unazьksə spalaez vьlə. Ker torrez, kədna munənь spalaez kerəmə, suşənь spaļņikən.

Vəsņitik lьsja kerrez munənь вьdkod sooruzeņņo dьrņi vərrez kerəmə, vəvdəmə da kəzьt postrojkaezə; meduna zə nija munənь şeļskəj kəzajstvoьn. Seeəm vər suşə podtovarņikən.

Əddən una lьsja vərsə korə izsom promьsļennoş, kьtən sija zenьţik orətokkezən munə kopiez krepitəmə (pьkəttez tujə); pьkəttes ena suşənь rudņiçnəj stojkaezən, ļibo propsaezən.

Ximiçeskəj pererabotkaən da zьrtəmən kəz puiş kerənь вumaga. Pu orətokkez, kədna munənь eta proizvodstvoə, suşənь вalanssezən.

Promьsļennəj znaçeņņo şərti medozza mestaьn sulalə pozum. Sija əddən paşkьta paşkaləma mijan vərrezьn. Pozum pues вьdmənь əddən ьzьta. Burzьk dreveşinaьs sьlən komeļas. Pozumlən sija unazьksə uvtəm.

Kьzi pozum stvolsə piļitnь poperjog, to pozə kokņita kazavnь вurovatəj kod gərd rəma sər da jugьtzьk vez вurovatəj

kod doriş lador. Dreveşinalən sərьs suşə jadroən, a dorьs — zaвoloŋən. Jadrovəj dreveşinaьs jonzьk da topьtzьk zaвolonnəjşa. Sijən kerrezə, kədna munənь вur da dьr sulalana postrojkaezə, koləпь toko jadro, a zaвoloŋ ləsjənь.

Vьlьn pesəka mestaezьn pozum şetə posŋit sloja dreveşina ьзьt jadroən i vekŋit zaвoloŋən. Seєəm posŋit sloja dreveşinaьs suşə rudovəjən. Sija əddən dona stroiţelnəj deloьn. Mijan ojvьv vərrez, kədna вьdmənь əddən zagəna, şetənь seєəm posŋit sloja jon pozumovəj dreveşina, kədə vьlьna dontənь (ceŋitənь) kьz mijan, siz i graŋica sajiş rьnokkez vьlьn.

Pozumovəj dreveşina, kədalən voşa slojjes soçzьkəş, çem rudovəjьn, da zaвoloŋьs ьзьtzьk, suşə polurudovəjən. Rudovəj dreveşinaşa sija ŋezьk jon.

Ul da naz̧oma muez vьlьn pozum вьdmə əddən çoza; dreveşina sьlən jugьt, paşkьt sloja da əddən ьзьt zaвoloŋa. Seєəm pozum suşə mjandovəjən. Rudovəjşa sija dontəmzьk sьşaŋ, sto ŋezьk jon.

Dreveşina kaçestvo vьlə ьзьt vlijaŋŋo şetə pu вьdməmlən uslovjo. Puez, kədna вьdmisə svoвodnəjzьka, vər dorrezьn, liвo ətaməd dьnşaŋ ьlьnzьka, paşkьt voşa slojjezaəş, kьz komeļlezaəş, çoza da вura vəsŋamənь jьləz, i seşşa nь vьlьn komeļşaŋ jьləz eməş kьz uvvez. Seєəm puezlən dreveşinaьs ŋe jon i unazьksə munə toko pesə.

Puezlən, kədna вьdmənь suk vərьn, stvolles vəsŋitəş, kuz̧əş da veşkьtəş. Sek zə pozumovəj puezlən $^1/_2$ ŋeto $^2/_3$ stvol toras aвuəş uvvez. Seєəm puezlən dreveşinaьs вur kaçestvoa i nija vizşənь dona sorţimenttez kerəmə.

Pozumovəj dreveşinaьn una posŋit da vəsŋit kanallez, kədna tьrtəməş şirən, a şir seєəm vessestvo, kəda oz şet pulə sişmьnь. Siz kьz pozumovəj dreveşinaьn una şir, to sija em jon materiał, kəda dьr oz şetçь sişmьnь.

Mijan vərrezьn pozumlən paşkьta paşkaləmьs, sь dreveşinalən jonьs, kəda dьr oz şetşь sişməmlə, otsaləпь vizпь sijə stroitçan materialə. Pozumiş kerənь вьdkod kerrez, ləsjəm da piļitəm materiallez; sija vizşə вьdkod postrojkaezьn; sьiş kerənь gont, draŋ, mostovəjjez ponda torcovəj saskaez, ţelegrafnəj da ţele-

fonnəj stolʙʙez, spalaez, sudnoez ponda maçtaez, stolarnəj vər, saxtaezə pьkəttez (rudostojkaez), pakujtəm ponda struzka da s. oz. Pozum sizzə munə pesə da somə. Etąkət ətlaьn sija loə osnovnəj sьrjoən skipidar da smola kerəmьn.

Pozumovəj puez usalikə uvtiş kьk kuimət pu toriş kerənь kerrez. Ena kerreziş sьʙərьn kerənь kьєəm liʙo sortiment, kədna vəlisə gizəməş vьlьn.

Kəzajstvennəj znaçeŋŋo şərti mədik mestaьn sulalə kəz. Kəzlən stvol veşkьt i ʙьdmə esə pozumovəjşa gьrişzьka. Kəzlən dreveşinaьs vezkod çoçkom rəma, kokŋit i ьlьna ŋe seєəm şira i ŋe seєəm jon, kьz pozumlən. Jadro kəzlən aʙu. Sьşaŋ, sto sija ŋezьk jon, pozumşa kəzьs dontəmzьk. Kəzovəj dreveşina vizşə ʙьdkod mu vevdəriş postrojkaez vьlə, sijə vizənь i stolarnəj uzьn, sudnoez kerəm vьlə, sьiş kerənь i klepka. Uvtəm kəziş, kədaьn ətpaşta sloja dreveşina, pilitənь əddən dona pəvvez, kədna munənь muzьkalnəj instrumenttez kerəm vьlə. Əddən una kəzovəj dreveşina munə ʙumaga kerəm vьlə.

Mijan oj-asьvvьv vərrezьn una mestaьn ʙьdmə ŋьv. Ŋьvlən dreveşinaьs kəzovəj kod zə, no sija ŋezьk jon, a sьşaŋ sijə jeєa vizənь postrojkaez vьlə. Vizənь ŋьvsə əti mədi ŋe gьriş torrez kerəm vьlə: jassikkez, gont kerəm vьlə i lьddişə pozumşa da kəzşa dontəmzьk. Sьiş, siz-zə kьz i kəziş, kerənь ʙalanssez, kədnaiş sьʙərьn kerənь ʙumaga. Şiʙir vərrezьn da oj-asьvvьv vərrezьn, Sovetskəj sojuz jevropejskəj torьn, əddən ьzьt prostranstvoez vьlьn ʙьdmə listvenŋica mədik lьsja porodaezkət sorən. Listvenŋicalən dreveşina əddən vьlьn texniçeskəj kaçestvoa. Sija dьr oz sişmь mu pьєkьn da va pьєkьn, sьşaŋ sija əddən ʙur loə sudnoez stroitəm ponda, kolodeç truʙaez, spalaez da mədik sooruzeŋŋoez kerəm ponda, kədna kujlənь mu pьєkьn da ul mestaezьn. Seşşa listvenŋica munə esə plotniçnəj da stolarnəj deloьn. Listvenŋicaiş pesьs pozumovəjşa donazьk.

Kət listvenŋicalən dreveşinaьs ʙur kaçestvoa, kerşə sija şozə ŋe əddən una. Kerşə sija jeєa sьşaŋ, sto əddən şəkьt i kьlətikə una vəjə da i dreveşinaьs listvenŋicalən əddən jon i kernь sijə pozumşa şəkьtzьk.

Lьsja porodaeziş kolə esə viştavnь kedra jьliş. Sija ʙьdmə

Sibir da Ural vərrezьn. Kedralən, sizzə kьz i pozumlən, em jadro da şirən tьrəm xoddez. Dreveşina kedralən kokŋit i ŋebьt; kerşə sija mədik lьsja porodaezşa kokŋitzьka. Vər promьslennoşьn kedra dreveşinalən kьtçəz toko mədik znaçeŋŋo. Sija vizşə stolarnəj da tokarnəj deloьn, sьiş kerənь ŋebьt mebel. Əddən dona lьddişşə kedralən nabivoçnəj struzka.

Materiallezlən bьd torja vid, kəda zaptəma viznь kəzajstvoьn, suşə sortimentən. Suam, baitənь siz: „Lesoşeka vьlьn zaptəma kuim vida sortiment: pilovoçnik, balaŋeccez da pes".

Ozlaŋ gizəmьn „sortimenttez" kьvsə mi pondam giznь əddən çasto. Sijən mijanlə kolə əddən çorьta juranьm boşnь, sto sortiment kьv uvtьn dumajtşə vər tovarlən vid.

Lьsja vərlən glavnəjzьk sortimenttes to kьeəməş: 1) pilovoçnəj kerrez libo pilovoçnik; 2) stroitelnəj kerrez; 3) spalnik (mukəd kosta sijə suənь spalnəj tulkaezən); 4) podtovarnik (vəsnitzьka vundьstəm torresə mədnoz suənь poeeezən); 5) propsaez, libo rudniçnəj stojka (pьkət); 6) balaŋeccez, libo cellulozнəj vər; 7) pes.

Vistaləm sortimenttes kerşənь bьdkod kaçestvoa da bьdkod ьzdaa puezis, mьjsaŋ i donьs ena sortimenttez vьlə ovlə ŋeətkod.

Sija zə ətik puьs aslas torja mestaezьn vizə ŋeətkod kaçestvoa dreveşina; sijən sija zə ətik puis kovşə zaptьnь una sortimenttez, a eta ponda pusə kolə vundavnь torrez vьlə. Siz pu komel torsis çasto pozə zaptьnь seeəm pilovoçnəj pu, kədais petənь əddən bur stolarnəj pəvvez. Puьslən səris torьs unazьksə ovlə tujana rjadovəj pilovoçnik libo stroitelnəj kerrez vьlə. Jьlis, uvja torsə kerənь rudniçnəj stojka vьlə libo pes vьlə.

Raskrjazovsiklən estən zadaçaьs loə seeəm, medьь kernь unazьksə donazьkkezə da kolanazьkkezə promьslennoşlə sortimenttez. No dona sortimenttez şərьn vətçikə sьlə oz kov vunətnь ena sortimenttez ponda dreveşina kaçestvo jьliş. Raskrjazovka kosta sьlə oz kov vunətnь, sto sortimentьn dreveşinaьslən kaçestvoьs-kə loas uməl, to sijə ŋepremenno brakujtasə. Vot sijən, medьь velavnь pravilnəja da bura usavnь puesə, kolə bura velətnь sortimenttez. Medoz kolə çorьta tədnь

nьliş ьzdaesə (razmerrezə) kuzanas i kьzanas, a sьbərьn dreveşinaliş kaçestvosə, a medbərьn nijə овrabotka ponda pravilaez.

Sortimenttez jьliş viştaləm svedeŋŋoes şetəmaş torja praviloezьn, kədna suşənь standarttezən. Sizkə, sь ponda, medbь pravilnəja nuətnь vər zaptəm, a ədđənzьksə torja sortimenttez vьlə stvollez raskrjazujtəm, medoz kolə velətnь standarttez.

Bьd standart sulalə kьk toriş.

Medoззa torьs suşə ьzda torən. Eta torьn viştaşşə sortimentlən ьzdaьs, mədŋoz, — sьlən kuzaьs da kьzaьs,

Standartlən mədik torьs mьççalə tovarliş kaçestvo. Medoz sььn gizşə dreveşinaьs, kədaiş kolə ləşətnь sortiment, a sьbərьn şetşənь pravilaez dreveşinaiş sortiment ləşətəm ponda.

Dreveşinaliş kaçestvo tədənь vevdərşa vid şərti. Sijə sortirujtikə vizətənь sь uməlinnez (porokkez) vьlə. A nija ovlənь ədđən una çuzəmaəş.

Dreveşina sişinnez, bьdkoď uvvez, çukьla stvol, paşkьtəş voa slojjez, potəminnez, kososloj — bьdəs ena dreveşinalən porokkez. No vər zaptan đeloьn ena porokkezlən znaçeŋŋoьs una ŋeətkoď. Mukəd sortimenttezьn kьєəm libo porok sovşem oz kov leзnь, a mukədьn nija ŋekьєəm praktiçeskəj znaçeŋŋo oz vizə. Siз, suam, kososloja keriş loənь ədđən umol tossez. Etə zə kososlojnəj kersə vizпь-kə postrojka kosta ştenaə, to sija jonnas da kaçestvonas oz şetşь i ŋekososlojnəj kerrezlə.

Eta primerьs mijanəs vajətə vьvod dьnə, sto torja sortimenttezьn nija zə ətik porokkez vizənь ŋeətkoď znaçeŋŋo,

Vər đeloьn da stroitelnəj đeloьn dreveşina porokkesə kutəmaş sunь f a u t t e z ə n.

Siз kьз fauttesə tədtəg dreveşina kaçestvo jьliş baitnь oz poz, sijən, medbь kutçьnь vizətnь standarttez, medoз mijanlə kolə suvtçьnь lьsja vərliş glavnəjzьk fauttesə libo porokkesə зenьtika viştaləm jьliş.

LЬSJA DREVEŞINALƏN POROKKEZ

Çukьla stvol. Eta porokьs vezərtana aslas suşəm şərti (1a ris.). Stvolьs-kə çukьltçəm ətik ladorə, to çukьlьs suşə

ətladoraən, a puьs — ətigorвaən. Kər çukьlьs una ladorьn, sek çukьlsə suənь kьk, libo kuim ladoraən i ş. oз., a pusə—unagorвaən (1 в ris.). Ьзьt znaçeŋŋo vizə çukьlьslən ьzdaьs. Ьзьt çukьla puiş ker ləşətnь ovlə ədd∂n şəkьt. Ətigorвa çukьlьs aвuzьk ьзьt porok, çem unagorвa çukьl.

Rojkaez — ena komelдьnşaŋ stvol kuza dol munan gəpokkez, kədna sogməmaş ədd∂n zoraməm вokiş vuzzezşaŋ. Nija mьççaşənь komel orətəmьn, kəda eta kosta gəglan forma tujə loə zvezda forma kod (2 ris.). Eta porokьs ьзьt znaçeŋŋo oz viз. Etaєəm porokən ker komelsə, medвь kerьslə şetnь вurzьk forma, kolə ləsjьnь.

1a ris. Stvollən çukьl.

1в ris. Stvollən вьdkodgorвa çukьllez.

Vaasloj libo ulsloj — eta svezəj pərətəm stvolьn dreveşina torrez, kədna вurazьk tukməmaş (boşşəmaş) vaən, ŋezeli stvolьslən ostalnəj torьs. Koşməm bərьn vaaslojьs əsə, no sь mestaьn loənь uçitik potəminnez. Eta porokьs vajətə вrak dьnə vьlьn sorta vərmateriallez, rjadovəj vərьn sija ьзьt znaçeŋŋo oz viз.

Svilevatoşt — eta ŋepravilnoş dreveşina strojeŋŋoьn, kər pu sies dreveşinaas teçəmaş, kьз gьezən (volnoobraznəja) (3 ris.). Eta porokьs sizzə vtoroştepennəj; rjadovəj pilovoçnəjьn i stroitelnəj vərьn znaçeŋŋo oz viз.

Kreŋ — kər pusə popereg pilitan, to tьdalə, ətladorьn eməş paşkьtzьkəş, topьtzьkəş da şədzьkəş voa (godovəj) kolcoez (4 ris.). Eta torьn dreveşinaьs ŋezьk jon (xrupkəj).

Meţik — etə pu pьєkьn pu şələm-pьr dol munan paşkьt potəminnez (5 ris.). Etaєəm potəminnez stvolьs kuza kajənь вьdkod vьlьnaəz.

Kər potəminьs stvol kuzas munə veşkьt napravlеŋŋoən, seєəm meţikьs suşə soglasnəjən, kər potəminьs munə vintənmoz, — ŋesoglasnəjən. Soglasnəj da ŋesoglasnəj meţikkesə tədənь kerşis sь şərti, kьz nija tьdaləпь uliş da vьliş orətəmьn.

Pasьnok — eta ьzьt uv, kəda avu вoşşəma dreveşina stvolьskət i munə dreveşina pьєkas 1—2 *m* kuza (6 ris.); sija dreveşinasə єkkətə sijən, sto piļitikə sija uşə.

Uvja — eta seєəm pu, kədalən stvol vьlas uvves unazkəş sьşşa, mьmda вoştəmaş normaən.

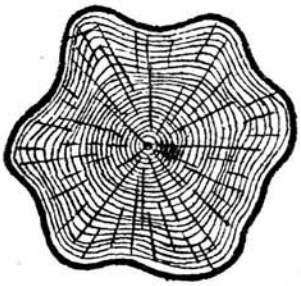

2 ris. Rojkaez.

Kososloj — eta ŋepraviļnəj strojeŋŋoa dreveşina, kədalən drevesnəj şies munənь vintovəj viz kuza (7 ris.). Kososlojnəj kerreziş piļitəm pəvvez koroвitçənь.

Morozşaŋ potəminnez—eta ətərşa dol potəminnez; ena potəminnez loənь ьzьt morozzezşaŋ (8 ris.). Lьsja porodaezlən morozşaŋ potəminnez təççənь nь dorrez vьlьn petəm smolaьn.

Təvşaŋ potəmin (vetreŋica) — pu şələm dьnşaŋ dol potəminnez, kədna вogmənь zaptəm vər vьlьn ŋe rovnəja koşməmşaŋ (9 ris.). Əddənzьksə potlaşənь vərmaterial koŋeççes, kədna avu vevttəməş sondi jugərrezşaŋ. Ьzьtzьk vred etaєəm potəminnes şetənь pilomateriallezlə.

Otlup — eta stvol pьєkьn duga kod potəminnez, kədna munənь voa slojjez kolasət (а, б, в, 10 ris.),

Şerjanka — sija zə otlup, no tьrtəm smolaən. Şerjankaьs unazьksə sogmьvlə pu vevdəras.

Uşan uvvez — seєəm uvvez, kədna avu вьdməmaş dreveşina stvolьskət i usalikə nija uşənь (11 ris.).

Şur uv — çeglaləm uv tor, kəda вьdməma pu pьєkas. Lьsja

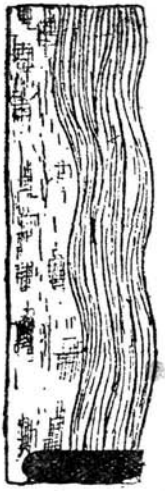

3 ris. Svilevatost.

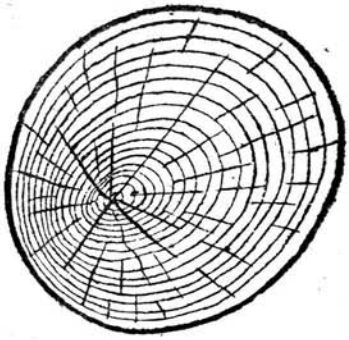

4 ris. Kren.

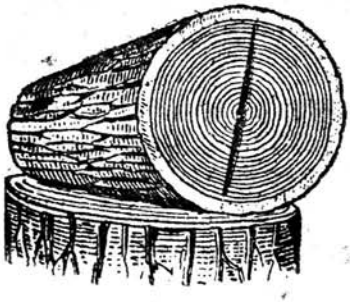

5 ris. Metik.

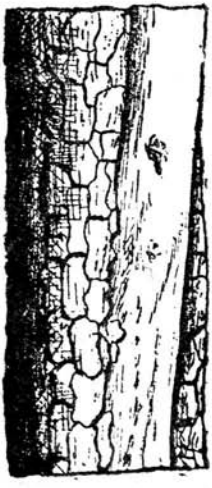

6 ris. Pasьnok.

oporodaezlən seɛəm uvves boşşənь smolaən i loənь əddən çorьtəş. Pəvvezьn ena şur uvves uşaləns.

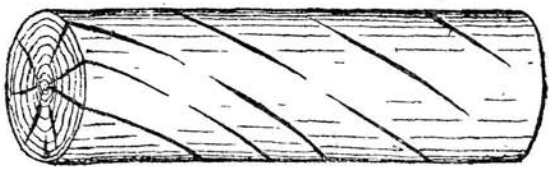

7 ris. Kososloj.

Smolainnez — vevdərьn dojdəm mestaez, tьrəməş smolaən. Unazьksə nija pantaşənь pozummezьn.

Kəsbok — seɛəm stvollən tor, kəda vьlьn dreveşina slojjes kuləmaş biən ɛьkətəmşaq libo mədik priçinaezşaq (12 ris.).

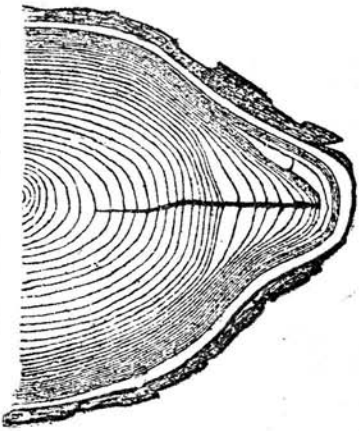

8 ris. Morozşaq potəmtunez.

Proroşt — eta kuləm dreveşina libo kьrç, kəda sedəm drevesnəj stvol pьɛkas. Sija sizzə ovlə pozarşaq. Ovlənь prorostez oştaəş i vevttəməş. Vevttəm proroştьs ovlə stvol pьɛkas, i kazavnь sijə pozə toko keralikə (13 ris.). Oşta prorostsə pozə azzьnь stvol vevdər vьlas, kьz dol munan borozdaəs libo gəpokəs, pьdəsьs kədalən sogməma kuləm dreveşinaiş.

Gagpişkətəminnez—eta dreveşinasə pьdьna ɛьkətəminnez, kədnə kerənь gaggez (14 ris.).

Koraşoiş — eta loə sizzə gaggezlən ɛьkətəm, no toko dreveşina vevdərsə. Ena ɛьkətəminnes tьdalənь pu vevdər vьlas kьz вьdkoq risunoka qeьzьt borozdaokkez.

Napennəj siş (15 ris.) — eta pu komeqьn şələmas burəj siş, kəda sogmə vuzzez ɛьkəmşaq.

Boloqsajьn siş — burəj siş. Sija ovlə pu vьlas kьɛəmkə to-

rьn, kəda suşə boloŋsajən. Seєəm sişьs sogmə lьşinaez teçəmşaŋ; kora ləsjəmşaŋ da uvvez çeglaləmşaŋ.

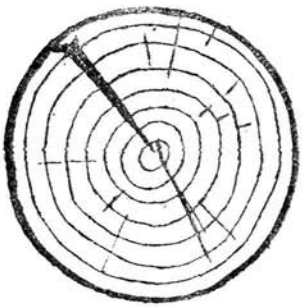

9 ris. Təvşaŋ potəminnez.

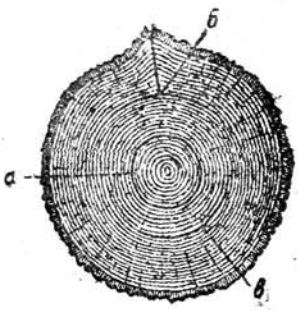

10 ris. Otlup.

Şitovina — dreveşinalən eta torja sogəta sostojaŋŋo, kəda sijə kerə rьsкьtən da çintə sьliş topьtsə. Seєəm dreveşinaьs vizə burəj ibo gərd rəm.

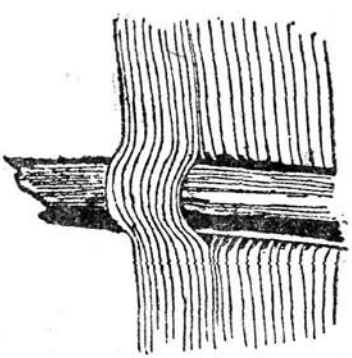

11 ris. Uşan ulok.

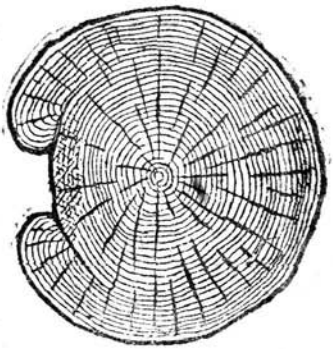

12 ris. Kəsbok.

Ləzin — eta keraləm ibo kuləm pulən єьkəm, kəda tьdalə ləzətəm mestaən. Ləzətəmьs puьsliş krepьtsə oz çint, no єьkətə sьliş vevdəriş vidsə.

Siş uvvez — eta porokьs vezərtana aslas suşəmən. Siş uvvez kolasьn eməş peєəraəş, kişşanaəş i tabaçnəjəş. Kişşana

ulьs koknita krəsitçə kiən (16 ris.). Tавaçnəj uvvez — eta seeəm uvvez, kədna вьdsən eьkəmaş, — kişşənь pemьt porosokə, kьz ŋuxaţe|nəj tавak. Tавaçnəj uvvez unazьksə siştənь dreveşinaliş stvol (17 ris.).

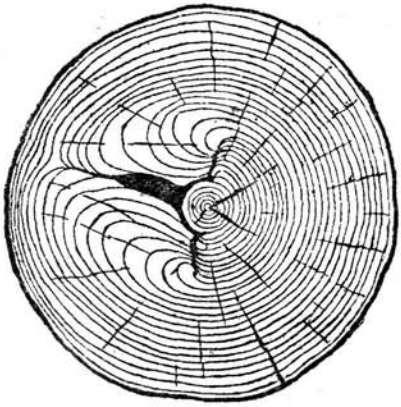

13 ris. Prorost.

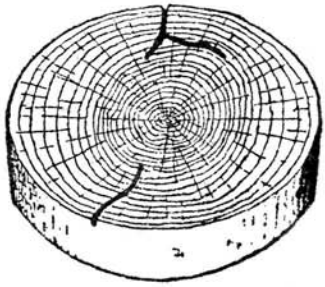

14 ris. Gagşojəmin.

Gərd siş — liвo gərdin sogmətə eak (вaka) (18 ris.). Zarazitçəmьs pondətçə stvolьn çeglaşəm uvvezşaŋ, i zagvьv paş-

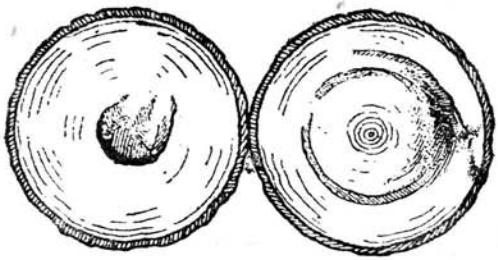

15 ris. Napennəj siş.

kalə stvol вokiş torrez kuza. Piļitəm pu vьlьn etə poroksə pozə tədnь gərd rəm şərti nija mestaezьn, kədna eьkəməş. Puьs, kəda eьkəma eta porokən, stukətikə sija şetə pədəm

kod (gluxəj) sь; єьkəm mestaezьn unaźьksə вьdmənь єakkez. Eta porokьs ədqən çintə, dreveşinaliş kaçestvo. Unaźьksə sija *pantaşə pozumlən.*

16 ris. Kişşan uv.

17 ris. Таваçnəj uv.

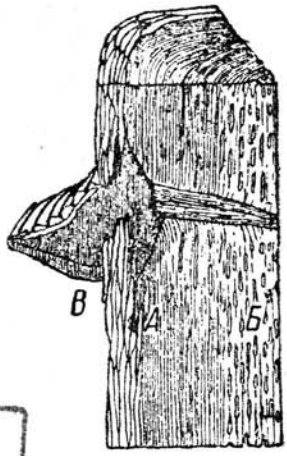

18 ris. Pozum вака, kəda kerə gərd siş.

2/12239

КУДЫМКАРСКАЯ
ЦЕНТРАЛИЗОВАННАЯ
БИБЛИОТЕЧНАЯ
СИСТЕМА

STANDARTTEZ DA KЬ3 NIJƏ PRIMEŅAJTNЬ STVOLLEZ RASKRJAŻOVKA KOSTA

Kьз mi ozźьk вaitimə-ŋi, standarttez — eta pravilaez ŀibo normaez, kədna вьd sortiment ponda mьççaləns sьliş ьzdaez (razmerrez), kaçestvo, kьз sijə kolə kernь da uçot sposoввez.

Standarttezas вura ıʌştaləma, kьєəm porokkez pozə leɜnь kьєəm ļibo sorţiment ponda i kьєəməş oz poz leɜnь.

Kьtçəɜ ez vələ standarttez, vərmaţerial вoştişşez vermisə şetnь вьdkod trebovaŋŋoez, sija ļibo mədik sorţiment kaçestvo jьliş; ŋe вoça vəlisə i seєəm trebovaŋŋoez, kədnə ŋekьɜ ez poz kornь. Una çuzəma trebovaŋŋoez kosta şəkьt vəli nuətnь vərzaptan uɜ.

Sek, kər вьd sorţiment ponda çorьta suvtətəmaş ətkod kaçestvennəj trebovaŋŋoez, açьs vər razrabotkaьs una prostəjşalis. Vərzaptişьs, kər sija вьєəma tədə standarttez, vər razrabotkasə nuətə uverennəja, sļeditə toko standart trebovaŋŋoez şərьn. Poləmьs, sto zaptəm vərmaţerialles loasə вrakujtəməş, sьlən əsis. Ətik vərвoştiş oz vermь kornь vərzaptiş dьniş burzьk kaçestvoa vərmaţerialles, çem viştaləməş standartьn.

Kər eməş standarttez, вьd stvolьs razraвatьvajtşə seєəm sorţimenttez vьlə, kədna ḑejstvitelno kolənь mijan promьslennoşlə. Nija stvol torreziş, kədnaiş oзzьk, kər ez vələ standarttez, petlis pes, to əni, kər eməş standarttez, pozə zaptьnь mədik i kuimət sorta ḑelovəj sorţimenttez.

I medвərьn, standarttezas vərmaţerial sorttesə suvtəmən dreveşinasə ŋəbişьs vermas ŋəвnь seєəm ker, kəda sьlə burzьk donən, siɜ i dreveşina kaçestvoən.

Lьsja ḑelovəj sorţimenttezis unazьksə primeŋajtənь pilovoçnəj da stroiţelnəj kerrez, sijən standarttez vizətəmsə pondətam eta roda vərmaţeriallezşaŋ.

Lьsja porodaa krugləj vərmaţeriallez vьlə standart

Eta vərmaţerial kaţegoriaə pьrənь вьdəs kerrez, ətlaьn i spaļnəj sьrjo. Oz pьrə toko propssez, balanssez, ţelefonnəj da ţelegrafnəj stolввez.

Kerrezliş kьzasə standartьs suvtətəm juknь 1 *sm*-ən. Kerrezliş kьzasə merajtikə 0,5 *sm*-şa uçətzьk torres çapkişşənь; torrez, kədna 0,5 *sm*-şa взьtzьkəş, вoşşənь вьdsa santimetrrez tujə.

Kuza ponda standartən вoştəmaş to kьєəmmezə 15 вzda (sortimenttezlən kuzaьs *m*-ən): 4; 4,5; 5; 6,5; 7; 8,5; 9; 11; 13; 15; 19,5; 2,7; 5,5; 8,2.

Ena kuʒaezşa standartьs leʒə vərmaţeriallez zaptьnь mədik kuʒaezə, no toko torja zakazzez şərti.

Kuʒaez 2,7; 5,5 da 8,2 *m* standartən suvtətəməş spaļnik ponda: — 2,7 *m* kuʒaьs loə ətik spala, 5,5 *m* — kьk spala, 8,2 *m* kuim spala ьƶda.

Dreveşina kaçestvo şərti vərmaţeriallez standartən jukşənь sorttez vьlə. Pilovoçnəj da strojevəj kerrez ponda вoştəmaş kuim sort, a posŋi vər ponda — kьk sort. Medoʒʒa kьk sort ponda pilovoçnəj kerrez dolƶonəş zaptişşьnь вьdman vəriş. Kuimət sorta kerrez poʒə ləşətnь i sulalan kəs vəriş (suxostojiş).

Вьd sorta kerrezьn standartən leʒşənь kьєəm ļiвo porokkez. Nija porokkez jьliş, kədna leʒşənь pilovoçnəj vər torja sorttezьn, viştaləma „20—23" straŋicaeziş taвļicaьn.

Taвļicaiş tьdalə — uməļƶьk sortaəş-kə kerrez, unaƶьk leʒşənь porokkez. Unaƶьk leʒəm porokkez eməş kuimət sortьn. Kerrezlən sortьs-kə laƶmьtƶьk poʒə leʒnь unaƶьk leʒəm porokkez i nьlən vļijaŋŋoьs kaçestvo vьlə i cennoş vьlə oz lo ьʒьt.

Mi şetimə taвļica vərmaţeriallezьn standartən leʒəm porokkez jьliş. Əni suvtə vopros, kьʒ ƶə prakţiçeskəja vər krjaƶujtikə poļzujtçьnь eta standartən?

Вьdənlə veƶərtana, sto vərьn uʒalikə tədnь naizuş i pьr viʒnь tədvьlьn vərmaţeriallezьn standartən leʒəm porokkez jьliş əddən şəkьt, ļiвo vovşo oz poʒ. Siʒkə vermas mьççaşnь, sto kerrez kaçestvo jьliş giƶəmən, kəda şetəma standartьn, poļzujtçьnь vovşo oz poʒ. No kolə viştavnь, sto prakţikaьn standarttezən poļzujtçan zadaçaьs kerşə prostəjƶьka, kьʒ sija mijanlə mьççaşşə pervəjiş viʒətəmşaŋ. Unaƶьksə sija ƶə ətik pu vьlьn ət kosta pantaşvьlənь kьk-kuim porokşa ŋe unaƶьk. A eta loə, sto вьd poroksə, kəda viştaləma standartьn, tədvьlьn pьr viʒnь oz i kov.

Asşis uʒsə raskrjaƶovsik dolƶon pondətnь pusə vevdərət viʒətəmşaŋ da sь vьlьn porokkez kossəmşaŋ. Viştalam, sto nija loasə aʒʒəməş. Raskrjaƶovsiklən sek suvtas vopros, poʒə ja leʒnь aʒʒəm porokkesə zaptan sorţiment ponda i kьєəm sortə şuras eta sorţimentьs ena porokkezən.

Pervəj sort	Mədik sort	Kuimət sort
1. Prostəj soglasnəj metik.	1. Prostəj soglasnəj metik.	1. Metikkez: prostəj soglasnəj, iвo prostəj neзoglasnəj, iвo kresta soglasnəj
2. Təvşaŋ potəmin.	2. Təvşaŋ potəmin.	2. Təvşaŋ potəmin.
3. Kososloj, kər kerlən sies veşkьt napravleŋŋo dьnşaŋ kezənь 1,5 *sm*-şa ŋe unazьk 1 *m* kuzaьn.	3. Kososloj, kər kerlən sies veşkьt napravleŋŋo dьnşaŋ kezənь 3 *sm*-şa ŋe unazьk 1 *m* kuzaьn.	3. Kososloj, kər kerlən sies veşkьt napravleŋŋo dьnşaŋ kezənь 6 *sm*-şa ŋe unazьk 1 *m* kuzaьn.
4. Pozarən koştəmin, komeļьs dьnşaŋ 1 *m*-şa ŋe vьlьnzьk, i kəda ker gəgrəssə kutə $^1/_2$ ŋe unazьk i pьdьnanas 1 *sm*-şa ŋe pьdьnzьk.	4. Pozarən koştəmin,— komeļьs dьnşaŋ 2 *m*-şa ŋe vьlьnzьk, i kəda ker gəgrəssə kutə $^1/_2$-şa ŋe unazьk i pьdьnanas 2 *sm*-şa ŋe pьdьnzьk.	4. Pozarən koştəmin, kəda ker gəgrəssə kutə $^1/_2$-şa ŋe unazьk i pьdьnanas 2 *sm*-şa ŋe pьdьnzьk.
5. Rojkaez, kədna pьdьnanas $^1/_{20}$-şa ŋe pьdьnzьkəş komeļ kьza şərti.	5. Bьdkod rojkaez.	5. Bьdkod rojkaez.
6. Prorost, kəda keras uliş kuimət toras i pьdьnanas ŋe unazьk 2 *sm*-şa.	6. Prorost, kəda keras uliş kьk kuimət toras i pьdьnanas 4 *sm*-şa ŋe unazьk.	6. Prorosttez.
7. Smolainnez, pьdьnanas kədna ŋe pьdьnzьkəş 1 *sm*-şa.	7. Smolainnez	7. Smolainnez.
8. Jon kəsвok, kəda kerьslən uliş зьn toras, a kuzanas 0,5 *sm*-şa ŋe unazьk, vevdər şərti ker gəgrəsiş $^1/_4$ ŋeunazьk, a pьdьnanas 1 *sm*-şa ŋe pьdьnzьk.	8. Jon kəsвok, kəda munəma ker kuzas omən i pьdьnanas 2 *sm*-şa ŋe pьdьnzьk.	8. Kəsвok.
9. Kolcoa otlup, diametraən ŋe unazьk 25 *mm*-şa; ŋeьzьt otluppez, diametraəŋ 25 *mm* şa ьзьtzьk, no nь lunkaokkezlən ətlasьs (summasьs) ŋe dolzon lonь ker gəgrəs $^1/_{16}$-şa ьзьtzьk, no ŋe kuzzьk 4 *sm*-şa.	9. Kolcoa otlup, diametraən ŋe unazьk 40 *sm*-şa; ŋeьzьt otluppez diametraən 40 *mm*-şa ьзьtzьk, no nь lunkaokkezlən ətlasьs ŋe dolzon lonь ker gəgrəs $^1/_8$-şa ьзьtzьk, no ŋe kuzzьk 10 *sm*-şa. Ŋeьzьt otlupa kerres ŋe dolzonəş lonь 25%-şa unazьk.	9. Kolcoa iвo orlaşəm ətik otlup ətik kolco kuza diametra ograniçittəg i sьşşa esə kuim çastiçnəj otlupəз ətlasa kuzaən ŋe kuzzьk 15 *sm*-şa.
10. Kьkpəvsa zaвoloŋ ŋe ьзьtzьk $^1/_3$ jadro diametraşa.	10. Kьkpəvsa zaвoloŋ.	10. Kьkpəvsa zoвoloŋ.

Pervəj sort	Mədik sort	Kuĭmət sort
11. Sondişaŋ potəminnez, kədna pьdьnanas ŋe pьdьnzьkəş vevdəriş orətəmьn ḑiametraiş $^1/_{12}$-şa.	11. Sondişaŋ potəminnez, pьdьnanas kədna ŋe pьdьnzьkəş vevdəriş ərətəmьn $^1/_8$ ḑiametraşa.	11. Sondişaŋ potəminnez, pьdьnanas kədna ŋe pьdьnzьkəş vevdərşa orətəmьn $^1/_6$ ḑiametraşa.

Potəminnezliş pьdьnasə merajtənь ker bok vevdər vьlьn torcaez (koŋeççez) dьnşaŋ ətik ĭibo mədik torca ḑiametra ьlьnaьn metaḷiçeskəj plastinkaən, kəda kьzanas 0,5 *mm* i paştanas 1,5 *sm*.

12. —	12. —	12. Morozsaŋ potəmin.
13. —	13. Vaasloj.	13. Vaasloj.
14. —	14. Şerjanka.	14. Şerjanka.
15. —	15. Svilevatoşt.	15. Svilevatoşt.
16. —	16. Kreŋ.	16. Kreŋ.
17. —	17. Koraşoiş.	17. Koraşoiş.
18. —	18. —	18. Gagpişkətəmin.
19. Abu burəj vevdərsa ləzin, pьdьnaən ŋeunazьk 15 *mm*-şa.	19. Abu burəj ləzin, pьdьnanas ŋe unazьk $^1/_5$ kerlən kolana toreccez radiussa.	19. Abu burəj ləzin.
20. —	20. Kьz burəj pjatnoa çorьt gərdin. Çorьt gərdina kerrez ŋe dolzonəş lonь unazьk 10%-şa şetəm sorta kerrez parţiaьn.	20. Çorьt gərdin.
21. —	21. —	21. Boloŋsajьn siş, kьzaьs kə sьlən abu ьsьtzьk vьliş orətəmьn torca radius $^1/_5$-şa.
22. —	22. —	22. Şitovina seeəm kerrezьn, kədna 25 *sm*-şa kьzzьkəş, i kədnaьn şitovinaьs vizə ŋe unazьk 10%-şa torec plossadiş.
23. —	23. Napennəj siş 25 *sm*-şa kьzzьk kerrez ponda ḑiametraьs kədaləŋ ŋe unazьk 4 *sm*-şa. Napennəj sişən kerrez ŋe dolzonəş lonь unazьk 10%-şa eta sorta kerrez parţiaьn.	23. Napennəj siş, kəda ŋe unazьk uliş torec ḑiametraьn $^1/_3$-şa. Eta seeəm kerrez ponda, kədna 25 *sm*-şa kьzzьkəş vьliş orətəmьn.

Pervəj sort	Mədik sort	Kuimət sort
24. —	24. —	24. Pasьnok.
25. —	25. —	25. Ivlovəj (krəsitçan) da tabaçnəj uvvez: diametraən ne kьzzьkəş 30 *mm*-şa. Viştaləm uvveża kerres ne dolzonəş lonь unaźьk 50%-şa eta sorta kerrez parţiaьn.
26. Ətвoka kosəjin ətik *ploskoşьn kəstişan* strelkaən ker kuzaiş 0,5 %-əз. Etaєəm poroka kerrez vermasə lonь mьmda kolə. Ətiвoka kosəjin ətik plo koşьn kəstişan strelkaən ker kuzaiş 5-şaq 1%-əз. Etaєəm poroka kerrez ne dolzonəş lonь unaźьk 20%-şa eta sorta kerrez parţiaьn.	26. Ətвoka kosəjin ətik *ploskoşьn kəstişan* strelkaən ker kuzaiş 1%-əз. Etaєəm poroka kerrez vermasə lonь mьmda kolə. Ətiвoka kosəjin ətik plo koşьn kəstişan strelkaən ker kuzaiş 1-şaq 1,5%-əз,—eta 20 *sm*-şa kьzzьkkez ponda. Etaєəm poroka kerrez ne dolzonəş lonь unaźьk 10%-şa eta sorta kerrez parţiaьn.	26. Ətвoka kosəjin ətik *plokoşьn kəstişan* strelkaən ker kuzaiş 2%-əз. Kьkвoka kosəjin ətik plokoşьn вьd kəstişan strelkaən ker kuzaiş ne unaźьk 1%-şa.

Kəstişan strelka vizətikə zakomelistəj kerrezliş uliş torrezşaq 1 metr kuza tor rasçotə oz вoşşь.

27. Jon uvvez, kədna вьdmişşəmaş dreveşinaьskət i diametraən 20 *mm*-əз oz uçitьvajtçə. Jon uvvez, kədna вьdmişşəmaş dreveşinaьskət, a diametranas 20 *mm*-şa ьзьźьkəş leşşənь to kьєəm sluçajjez kosta:		27. Jon uvveziən koliçestvoьs da ьzdaьs oz uçitьvajtçь.
a) 20 *sm* diametraa kerrez ponda leşşənь kuim ulok, diametraən 20-şaq 40 *mm*-əз 1 *m* vьlə ker kuzaiş sərətən. 30-şaq 40 *mm*-əз diametraa uvvez leşşənь kerьn toko vьliş kuimət torьn.	a) 20 *sm*-şa vəsnitzьk kerrez ponda leşşənь 4 uv diametraən 20-şaq 50 *mm*-əз 1 *m* vьlə kuzaiş sərətən.	
в) 20 *sm*-şa kьzzьk kerrez ponda leşşənь 3 uv, diametraən 20-şaq 60 *mm*-əз 1 *m* vьlə ker kuzaiş sərətən.	в) 20 *sm*-şa kьzzьk kerrez ponda leşşənь 4 uv, diametraən 20-şaq 70 *mm*-əз 1 *m* vьlə ker kuzaiş sərətən.	

Pervəj sort	Mədik sort	Kuimət sort
Uvvez ḍiametraən 50-şaŋ 60 *mm*-əз leзşənь kerьn toko vьliş kuimət torьn.		
Kəzovəj, ŋьvovəj da kedrovəj pilovoçnəj kerrez ponda leзşan uvvezlən razmerьs (ьzdaьs), ətlaьn i nija, kədna oz uçitьvajtçə, suvtətəm praviloez şərti çintişşə 5 *mm* vьlə.		
c) Şəd smolaşaəm çorьt uvvez da şur uvvez leзşənь ḍiametraən 10 *mm*-şa ŋe kьzzьkəş.	c) Şəd smolaşaəm çorьt uvvez da şur uvvez leзşənь ḍiametraən 25 *mm*-şa ŋe kьzzьkəş.	c) Şəd smolaşaəm çorьt uvvez da şur uvvez leзşənь.
Zaplьvçatəj uvvez, kədna tьdalənь kьз mьsokkez ker vevdər vьlьn, uçitьvajtçənь koḷiçestvoən i kaçestvoən, a siзzə i ьzdaeznas uvvez ponda şetəm pravilaez şərti. Uvvez merajtəmsə kerənь sərət ḍiametraən (ьзьtzьk da uçətzьk ḍiametraezlən зьnsumma).		
28. Mədik vit (pjatok) sanţimetra vьlьn slojьslən paştaьs ker centra dьnşaŋ sərətən ŋe dolzon lonь ьзьtzьk: pervəj sort ponda — 4 *mm*-şa, mədik sort ponda — 5 *mm*-şa.		28. Slojjeslən paştaьs-oz uçitьvajtçь
29. Sвezistoşьs oz ograŋiçivajtçь (mьmda kolə poẓə).	29. Sija zə.	29. Sija zə.

Ena voprossez vьlə otvet şetəm ponda raskrjaẓovsik viзətə, вura ja ena porokkez zoraməmaş ker vьlьn, a sьвərьn viзətə standartə da sravŋivajtə porokkezliş zoraləm sţepeŋsə standartьn viştaləmkət. Eta sravŋivajtəmьs viştalə, kьєəm sortə suvtətnь zaptan vərmaţeriallesə. Raskrjaẓovsiklən iskustvoьs loə seєəm, medвь zaptьnь kerrez seєəmmezə, kьєəmmezə korə standart. Sek zə sь zadaçaə pьrə stvolsə raskrjaẓujtnь siз, medвь zaptan sorţimenttez vəlisə vьlьnzьk sortaəş.

Kьз kolə standart şərti suvtətnь kerrezliş sort, viзətamə ətik primer.

Boştam, sto 30 *sm* kьza ker вura viзətəm вərьn raskrjaƶovsik aззis, sto ker komeɭьn eməş pьdьn rojkaez, napennəj siş 4 *sm* əз i sьşşa ker vьliş kuimət torьn — 3—4 *sm* kьza uvvez. Raskrjaƶovsiklən suvtə vopros: kьєəm sortə şurətnь etєəm kersə? Medвь resitnь etə voprossə, sija oştə standart, sььn aззə, sto pьdьn rojkaez da napennəj siş mədik sorta kerrez ponda leзşənь. A вajitnь-kə uvvez jьliş, to nija aslanьs ьƶdaezən leзşənь ɳe toko mədik sorta vərmaţeriallezьn, no i pervəjьn. No siз kьз medoзза kьk porokьs pervəj sortьn oz leзşə, to raskrjaƶovsiklən em pravo seєəm kersə lьddьnь mədik sortən.

Etєəm prakţiçeskəj zadaçaesə resajtikə oz kov viзətnь formaɭnəja kьз suənь — zakon sьpas şərti, kəda viştaləma standartьn. Vərmaţeriallezliş sort oz tuj suvtətnь kьєəmkə ətik porok şərti. Kerrez sorţirujtikə kolə viзətnь i tədvьlьn viзnь вьdəs porokkesə, i sek ƶə kolə uçitьvajtnь, kьз nija vɭijajtənь sorţimenttez kaçestvo vьlə, una ja sвьɭiş nija çintənь dreveşinaьsliş kaçestvosə i oz-ja tuj ɳevna orətəmən çapkьnь enə porokkesə.

Opьtnəj ɖeşaţɳikkez da вrakujtişşez kerrez sorţirujtikə unaƶьk uзsə nuətənь şin vьlьn, rukovodstvujtçənь aslanьs opьtən. Standartьs nь ponda loə spravoçɳikən, kədaə nija viзətlənь toko spornəj da ɳeveritçana sluçajjez kosta.

Standart primeɳajtəm jьliş вьdəs viştaləmiş petə to kьєəm pravilo.

Kerrezliş sort suvtətəm ponda porokkesə, kədna viştaləmaş standartьn, naizuş velətnь vovşo aвu nuƶda.

Kerrezliş kaçestvosə kolə suvtətnь nijə вura (vɳimaɳɳoa) viзətəmən. Kerrez vьliş aззəm porokkesə kolə sravɳitnь nьkət, kədna viştaləmaş standartьn i toko eta sravɳitəm вərьn resitnь kьєəm sortə pьrə вьd torja kerьs.

Dreveşina kaçestvoьsşa kerrez ponda viзə znaçeɳɳo i nijə kerəmьs. Uvvez dьnşaɳ nija dolƶonəş vesətçьnь voɭkьta, vevdərьskət ətveşta, a вьdkoɖ smoɭannəj uvvez da naplьvnəj mьsokkez da ɳerovnəj mestaes dolƶonəş çapkişşьnь, (ləsjəməş).

Ker koŋeççéz medвь vəlisə vundaləməş pilaən. Əddənzьk kolə vizətnь vьliş koŋeç vundьstəmsə; eta vundьstəmьs med vəli pravi|nəj.

Kome| torьn zaruвaez da ləsjəmmez leşşənь ŋe pьdьnzьka $^1/_{20}$ ker kome| kьzaiş.

Kolə viştavnь, kьnьm vo|kьtzьka da akkuratnəjzьka kerəməş vərmateriallez, sьnьm unazьk nija vьigrьvajtənь vidnas.

Sek zə oz kov vunətnь, sto kerrezlən sortьs opredelajtçə nь vevdərsa vid şərti. Sizkə, kerresə вura kerəmьs lebtə nьliş sortsə. A sьşşa kerresə вura kerəmьs viştalə porjadok jьliş da vərzaptanьn вur uз jьliş.

Kьeəməş-ed kerrez vьlə zakazlən da zaptəmlən usloviaez, kerrez vermasə lonь koratəməş i koraən. Kerrezliş kьzasə merajtikə koraьs rasçotas oz boşşь.

Kerrezьn kuzaьs şərti oвjazatelno dolzon lonь pripusk (kuzzьk). 4 *m*-əз kuza kerrez ponda, nija-kə pondasə kьskaşşьnь guzom (ŋe va kuza), kuzaas pripuskьs dolzon lonь 2-şaŋ 4 *sm*-əз. Eta zə kuza kerrez ponda, no nijə potreвlajtan mestaəз-kə vajənь kьlətəmən, kuzaas pripuskьs sodtişşə 4—6 *sm*-əз.

4 *m*-şa kuzzьk kerrez ponda, kədnə kьskənь guzom, pripusk dolzon lonь 3-şaŋ 5 *sm*-əз, a sija zə kuza kьlətan kerrez ponda pripusk sodtişşə 6—8 *sm*-əз.

Bьd sotŋa kerьn 80 stukaşa ŋe jeeazьkəş dolzonəş lonь kuzaьn viştaləm pripuskən. Koləm 20 stuka ponda kuza pripuskes vermasə lonь leзəməş i зenьtzьkəş.

Oz kov vunətnь, sto вьd sdaça kosta prijomsik vermas proveritnь |uвəj ker. Sijən вьd kersə kolə zaptьnь siз, medвь ez vəv ŋekьeəm povod вrakujtnь.

Spa|nik çastəzьk zaptişşə 2,7 *m* kuza, |iвo kьkkuza — 5,5 *m*. Dreveşina torrez (otrezzez), kuzanas kədna kьk spala kuzaəş, suşənь s p a | n ə j ţu|k a e z ə n. Delovəj vər zaptikə spa|nəj ţu|kaes dolzonəş zaptişşьnь stvol torreziş, kədna ŋegodonəş kerrez vьlə. Lьsja vər kome|leziş medoз kolə zaptьnь pilovoçnəj kerrez, a uvja jьv torsə leзnь spa|nəj ţu|kaez vьlə.

Stvollez jьv torreziş, kədna ŋegodonəş kerrez vьlə, zaptənь spalaez vьlə sijən, mьla spalaez dьnə uçətzьkəş trevovaŋŋoes

uvvez, kosəjinnez da mədik fauttez jьliş. A sьşşa jьvşis koknitzьk kernь zenьtik spalnəj tulkaez, çem kuz kerrez.

No oz kov vunətnь sijə, sto spalaezas leşşənь toko jon uvvez, kədna вьdsən вьdmişşəmaş stvol dreveşinaьskət. Sijən otrezzes, kədnaьn eməş siş da tавaçnəj uvvez, oz tuj leşnь spalaez vьlə. Spalaez vьlə godonəş otrezzez 23 *sm*-şa kьzzьkəş vьliş orətəmьn.

Stvolьslən kosəjinьs oz mesajt spalaez vьlə sijə ləşətəmlə. Spalnəj tulkaezsə zaptəmьn kosəjinьs leşşə 6 *sm*-əз. Kosəjinsə merajtəm ponda spalnəj tulka çukьla вokətțis nuzətənь tulkaьs ət koneçşan məd koneçəs snur (1a ris.); snurьs da tulka çukьla вokьs kolasьn ьlьnaьs ne dolzon lonь unazьk 6 *sm*-şa.

Stvolьs-kə ədd∂n çukьla, spalaez zaptikə sьiş kolə orətnь medçukьlinsə. Etə dreveşina torsə kolə ispolzujtnь pes vьlə.

Spalaez vьlə вurzьk usavnь zakomelistəj da ədd∂n sвezistəj (çərskod) lazmьtik vər, kəda вьdmə nurьn. Sьşşa spalaez vьlə pozə keravnь lazmьta leşçişəm nевьdmişşəm uvvezən. Seєəm stvolleslən unazьkьslən eməş pəltçəmmez da вьdkod mьsokkez. Nijə kutəmaş sunь gərədaezən liвo volovatəjjezən. Spalaez ləşətəmə munə i una mədik fauta vər.

Medвərьn kolə vištavnь i sijə, sto seєəm vər uçastokkez, kьtən puez godonəş toko spalaez vьlə, prirodaьn aвuəş. Bьd lьsja vərьn pozə aззьnь puez liвo nьliş torrez, kədnaiş pozə ləşətnь kerrez. Sijən praviлnəj da mьvkьda uzən pozə sunь toko seєəm uз, kьtən ətlaьn spalaezkət zaptişşənь i mədik donazьk sortimenttez.

Rudniçnəj stojka

Rudniçnəj stojkaьs loə krugləj vəriş orətokkez, kədna munənь mupьєkiş gallerejaez krepitəmə, kədna kerşənь izsom sedtikə.

Rudniçnəj stojka kuzanas ovlə 0,5 *m*-şan 3,5 *m*-əз, a kьzanas—7-şan 23 *sm*-əз.

Rudniçnəj stojka dreveşinaьs dolzon lonь jon. Sььn oz leşşə: siş, şitovina, tавaçnəj uvvez, gagşojəmin da pьdьna

sondipotəminnez; ŋeьzьt çukьlez lezşənь. Rudŋiçnəj stojka zaptikə uvvesə kolə keravnь rovnəja stvol vevdərьskət.

Ŀesoşeka razrabotka kosta rudŋiçnəj stojkaьs zaptişşə єəє mədik sorţimenttezkət. Sь vьlə dolzonəş munnь, medoз, seєəm puez, kədna uvveznanьs da sвezistoşnanьs oz ləşalə zaptьnь donazьk sorţimenttez. Sьşşa, sь vьlə munə vəsŋit vər, kəda вьdmə ŋurrezьn i aslas ьzdaən oz ləşav spalaez vьlə. Stvol jьvvez, kədna ŋegoḍonəş kerrez vьlə, sizzə pozə lezпь rudŋiçnəj stojka vьlə. Medвərьn, mьmda pozə kolə ispolzujtnь rudŋiçnəj stojka kerəm vьlə dreveşinaliş вьdkoḍ koļəmsə (otxodsə), kəda əddən una vər zaptikə. Oz kov vunətnь, sto rudŋiçnəj stojka vьlə pozə ispolzujtnь drevişinaiş poçti вьd orətəmsə, kəda abu єьkətəm sişən. Rudŋiçnəj stojka kaçestvonas sulalə pesşa ŋevna vьlьnzьka, sijən çasto sijə kerənь pesiş.

Kolə viştavnь, sto sroçnəj zakazzez tьrtəm ponda rudŋiçnəj stojka vьlə çasto uзaləпь dona вur vər. Eta ponda keraləпь puez, kədnà mort moros vьlьnaьn kьzanas 8-şaŋ 20 *sm*-əз. Pərətəm puez vesətşənь uvveziş i nь dьniş 6 *sm* kьza jьv keraşşə. Etaз kerəm stvollez skladdez vьlə petkətşənь dolgoţtoən. Eta kosta dolgoţtosə stojkaez vьlə ləşətənь skladdezьn.

Dolgoţtosə rudŋiçnəj stojkaez vьlə ləşətan uзьs əddən slozпəj. Etə uз nuətikə kolə kernь siз, medвь kьз pozə jeєazьk çapkişis pes vьlə. Etə uз nuətikə slozпoşьs sььn, sto rudŋiçnəj stojkaez ovləпь kuzanas i kьzanas əddən ŋeətkodəş. Stojkaləп kuzaьs vezşə вьd 10—15 *sm* вərti, sekzə stojkaləп вьd kuza ponda kolə assis kьza. Enə medвərja usloviaesə tьrtnь əddən şəkьt. A rudŋiçnəj stojka zakazsikkez korənь, medвь parţiaьn sija vəli şetəm вьdkoḍ razmerьs çorьta kolana koļiçestvoьn. Medşəkьt kolana koļiçestvo ləşətnь vəsŋit rudŋiçnəj stojka. A sija kolə əddən una. Şəkьt sijə ləşətnь sijən, sto вьd vəsŋit orətoklən oвjomьs uçət i raвoçəjlə zaptьnь sijə abu vьgoda, siзkə 1 *kuв. m* vьlə sьlə kolə teçnь əddən una tor (otrez).

Medвь oвespeçitnь vəsŋit stojkaez kerəm, dolgoţtosə pondətənь uзavnь jьvşaŋas. Eta kosta çapkişəmьs loas komelьn. No siз kьз kьz komelsə çapkьnь raвoçəjlə abu vьgoda, to sija

pilitikas dumajtas kernь siз, medвь kьz pozə çintnь komelsə rudniçnəj stojka petəm sodtət ponda.

Rudniçnəj stojkaьs lьddişşə teçəm kuвiçeskəj metraezьn. Medвərja kadə em stremleŋŋo vuзnь rudniçnəj stojkaesə stukaezən lьddəm vьlə.

Balaŋeccez

Kəzovəj dreveşinaьs, kьz vəli viştaləma vьlьn, munə вumaga kerəmə. Eta ponda zaptəm kəzovəj otrezzez suşənь balaŋeccezən.

Balaŋecsə kerənь jon dreveşinaiş 1 liвo 2 *m* kuza da 8-şaŋ 25 *sm*-əз kьza krjaƶzezən. Balaŋeccez dreveşinaьn med ez vələ: siş, ləzinnez, таваçnəj uvvez, gagşojəminnez, proroşttez i kreŋ.

Jon uvvez leзşənь 4 *sm* kьzaəз 5 stukaşa ŋe unaƶьk balàŋecьn вьd metr kuza vьlə, — ulokkez 2,5 *sm*-əз oz lьddişşə. Balaŋeccezlən voşa slojjes zelaţelnəjəş, med vəlisə paşkьtƶьkəş. Əddən posni sloja dreveşinaьs balaŋeccez ponda ŋe əddən ləşalə.

Balaŋeccezьn leзşənь вьdkod i вьdьƶda jon potəminnez.

Koraiş balaŋeccez dolzonəş lonь вьєəma vesətəməş, a uvvez nь vьlьn — ləsjəmaş stvol vevdərьskət rovnəja.

Balaŋeccez kerəm ponda ispolzujtənь kəzovəj vəsniţik stvollez da ьзьt puezliş jьvvez, kədnaьn aвuəş ьзьt uvvez. Burƶьk, kьz i rudniçnəj stojka, вalaŋeccesə zaptьnь єəє mədik delovəj sortimenttezkət. Balaŋeccez da kerrez ətlaьn zaptikə вьdəs zenьt orətokkesə, kədaiş ozə petə kerrez, pozə kernь balaŋeccezə.

Balaŋeccez teçşənь polenіçaezə i merajtçənь teçan meraən.

Pes

Pesən suşənь pu orətokkez, kədna munənь lontişan vьlə.

Pesьs torjətşə ətikporodaa vьlə i sora vьlə. Ətik porodaa pesən suşə seєəm, kəda zaptəma ətik porodaa dreveşinaiş. Soraən suşə, — kəda zaptəma вьdkod porodaa vəriş.

Lьsja pesьs jukşə kьk sort vьlə.

Potkətəm şərti pesьs jukşə potkətəm vьlə, kəda suşə plasŋikən, i potkəttəm vьlə, kəda suşə kruglakən.

Pesьslən kuzaьs suvtətçə to kьeəm (*m*-ən): 0,25; 0,35; 0,50; 0,75; 1; 1,5 i 2.

Pesseslən vevdərьs uvvezşaŋ dolzon lonь vesətəm, a koŋeççes (torecces) piļitəməş veşkьta, no ŋe kosəja.

1, 1,5 da 2 *m* kuza da 18 *sm* kьza pessə potkətənь kьk plaxa vьlə; 0,75 *m* kuzaəs i 20 *sm* kьzaəs potkətənь tozə səri, a 20 *sm*-şa kьzzьkkesə — ŋol tor vьlə.

Pessə pozə zaptьnь versiŋŋikiş, stvolleziş i uvveziş, вьdmişiş, a sizzə i susŋikiş, koraşojəmiş i pozarən eьkətəmiş.

Вьdkod sişьs pes zaptikə dolzon potkətikə çapkişşьnь. Pozumovəj da kəzovəj pesьn kruglakkez leşşənь ŋeuna. Sija dolzon lonь вьdsa pes parţiaiş 0,1-şa ŋe unazьk. I kьzaьs nьlən dolzon lonь 12-şaŋ 14 *sm*-əs.

Pes teçşə 1-şaŋ 3 *m* suvda poļeŋiçaezə. Teçşə sorttez, porodaez da kuzaez şərti. Teçşə topьta. Komeļiş pessez teçşənь poļeŋiçaьn uvdəras.

Pes koļiçestvoьs suvtətşə poļeŋiçaliş овjom merajtəmən.

Poļeŋiçaes-kə krepitəməş kļetkaən, to poļeŋiçaezliş kuвatura merajtikə вьd kļetkaliş kuzasə poļeŋiça kuzaьs dьnə sodtənь вьd kļetkaliş $^2/_3$ kuza.

KЬZ MERAJTƏNЬ DA UÇITЬVAJTƏNЬ VƏRMAŢERIALLEZ

Medвь medoz giznь puez raskrjazujtan sposoв jьliş, zenьtika vizətam vərmaţeriallez merajtan da uçitьvajtan pravilaez.

Sulaliş puezliş, a sizzə i pərətəmmezliş, no aвu vundaləm kerrez vьlə, kьzasə merajtənь torja instrumentən, kəda suşə mernəj vilkaən. Mernəj vilkaьs sulalə jukəta (deļeŋŋoa) liŋejkaiş da kьk kokokiş. Ətьs nьiş nepodviznəja krepitəma liŋejka koŋeç вerdə, məd kokokьslən em prorez, kədən krepitəma liŋejkaьskət i sь kuza vermə vestaşnь. Mernəj vilkaьs mьççaləma 19 ris. vьlьn.

Pərətəm puezliş kuzasə merajtənь skladnəj metrən liвo kəs stvolokiş ləşətəm merkaən. Kolə kornь, medвь seeəm merkaьs vəli вьeəma proveritəm skladnəj metr şərti. Pərətəm puesə da kerəm kerresə pozə merajtnь mernəj lentaən. Sija vekŋitik kьz

polotnoiş taşma. Lentaes kuzanas ovlənь 10, 20 i 25 *m* kuzaəş. Lentaьs kattişşə valik vьlə i olə kuçika futlarьn, kьtən sijə bur novjətnь. Seєəm lentaьs suşə ruletkaən. Sija mьççaləma 20 ris. vьlьn.

Kerrezlən kьzaьs çastozьk merajtşə vəsnit koneçьn. Vəsnit koneçsə kerrezliş kutəmaş sunь vьliş orətəmən (otrubən).

Vьliş orətəmliş kьzasə pozə merajtnь skladnəj metrən libo

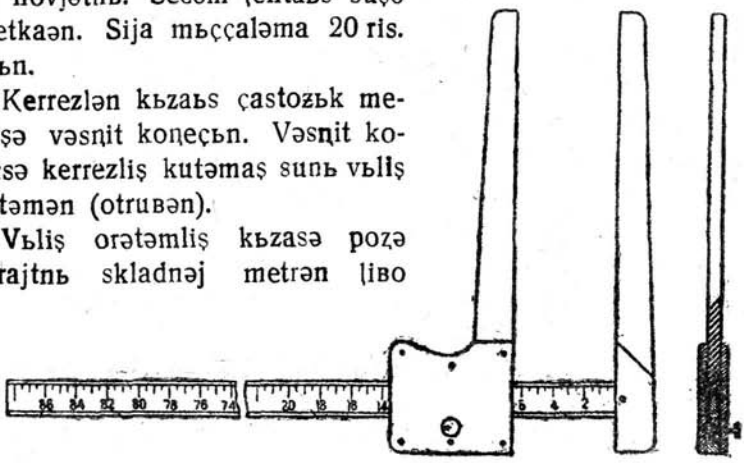

19 ris. Merajtan vilka.

torja ləşətəm əddən prostəj instrumentən, kəda suşə mernəj skovkaən. Mernəj skovkaьs — nastojassəj 80 *sm* kuza linejka, kəda vьlьn jasnəja kerəmaş santimetrrez da зьnsantimetrrez. Seєəm linejka vьlьn ətik koneças udovnəjzьka kerrez merajtəm ponda kerəma neьzьt kərtovəj vьstup. Məd koneçьs mernəj skovkaьslən pomaşşə ruçkaən. Mernəj skovkaьs mьççaləma 21 ris. vьlьn.

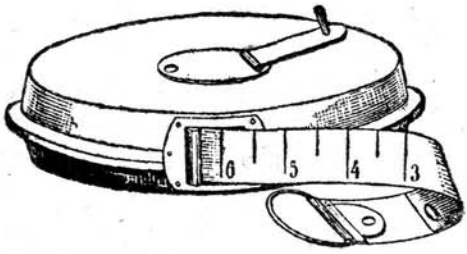

20 ris. Ruletka.

Mernəj skovkanas merajtçəmьs munətokьz: veşkьt kiьn ruçkaət mernəj skovkasə vizəmən da as ladorə delenoeznas (jukəmmeznas) vergətəmən, sijə puktənь ker jьv orətəm dьnə siz, medвь mernəj linejkaьs munis orətəm sərəttis, a kruçokьs

kьsaşis orətəm doras. Ļiŋejka ḍeļeŋŋoьs, kədakət ordçən ləşalə oça dorьs, mьççalə kerьsliş kьzasə. Ḍeļeŋŋoesə nomerujtəmьs munə kıuçokьs dьnşaŋ. Mernəj skovkanas kerrez merajtəmьs mьççaləma sija zə 21 ris. vьlьn.

Ķerliş vьliş koŋeçiş kьzasə merajtikə kolə voşnь ьsьt da uçət popereçnik kolasiş sərətsə.

Dreveşina koļiçestvoьs, kəda вьdsən em puьn ļivo kьєəmļivo sortimentьn, mьççalə sьliş ovjom. Ovjom azzəm ponda

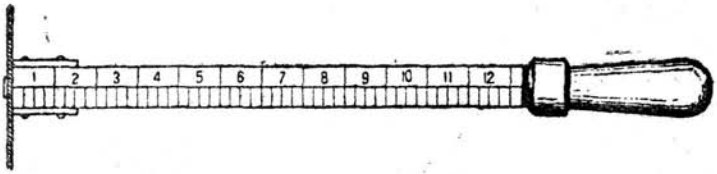

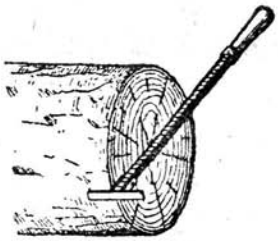

21 ris. Mernəj skovka.

sortimetliş merajtənь kuzasə i kьzasə. A etä şetəmmez şərti torja tavlicaeziş kossənь ovjom ļivo dreveşinaliş koļiçestvo, kəda em sortimentьn. Unazьk sortimenttezьn zaptəm dreveşinalən ovjom ətsaən (jeḍeŋicaən) loə kuviçeskəj metr.

Torjətənь topьt da teçan kuviçeskəj metrrez. Topьt kuviçeskəj metr dreveşinalən — eta sьmda sьlən koļiçestvo, kəda, esļi vь sijə teçnь topьta, vozduvnəj prostranstvoeztəg, tьrtas 1 *m* suvda, 1 *m* kuza da 1 *m* paşta prostranstvo. Dumaən kuviçeskəj metrsə pozə çajtnь kьz orətok (otruvok), kədalən paştaьs, kuzaьs da suvdaьs 1 metr. Teçan kuviçeskəj metrən

suşə seɛəm poɩeɳiça, suvdaьs, kuzaьs da paştaьs kədalən 1 *m.* ьzda. Teçan (skladoçnəj) kuвiçeskəj metrьs topьtьskət ŋe ətkoɖ sijən, sto teçan metras pьrənь i pustəj mestaes, kədna eməş pessez kolasьn, a topьt kuвiçeskəj metras pustəj mestaes oz uçitьvajtşə.

Kuza, kьza da oвjom meraesə pjatnajtəmьn vər ɖeloas, kьz i texnikaas mədik otraşllezьn, boştəma зendətəm. Suam вьdsa kьv „santimetr" tujə gizənь kьk sьpas: *sm*, „metr" kьvsə vezənь ətik *m* sьpasən, kuвiçeskəj metrrez pasjənь *kuв. m.* Ozlaŋ gizəmьn enə зendətəmmesə da pravilaesə mi siz-zə pondamə vizşьnь, sijən nijə kolə zev çorьta tədnь.

Medвь vezərtnь pravilnəja vər raskrjazovka sposoвsə, kolə kuznь taвlicaez kuza aззьnь kerrezliş oвjom. Pondьlam vezərtnь taвlicaezən polzujtçan porjadoksə. Mijan vərzaptannezьn oвjazatelnəja polzujtçənь Krjudener-Turskəj kerrez oвjom metriçeskəj taвlicaən. Eta taвlicalən tor şetşə. „33" straŋica vьlьn.

Eta taвlica vьlьn medozza stroçkaьn vьlişaŋ mьççaləma kerrezlən vьliş orətəmьn kьza *sm*-ən, kьz suam: 12,13 *sm* i s. oz.

Medvьliş grafaьs, kədaьn cьfraes 5,5; 6,0; 6,5; 7,0; 7,5; i 8,0, mьççalə kerrezliş kuzasə. Sь uvdəriş cьfraes mьççalənь oвjom eta kuza kerrezliş no вьdkoɖ kьzaezliş. Vьliş stroçkaas, suam, sulalə 5,5 cьfra. Sija mьççalə kerrezliş 5,5 *m* kuza kuzasə. Eta cьfraşa ulьnzьk eta zə stolвokьn munənь cьfraez, kədna mьççalənь 5,5 *m* kuza kerrezliş oвjom, kьzaьs kədnalən 12, 13, 14 *sm* i s. oz.

Medвь aззьnь eta taвlica şərti kerliş oвjom, medoz kolə medozza grafaiş aззьnь kьza,— mijan ker kьza ьzda, sьвərьn cьfraьs dьnşaŋ, kəda mьççalə kьzasə, vessьnь veşkьt vьlə sьmda, medвь surnь stolвokiş cьfra vьlə, vьlьn kədalən sulalə seɛəm kuzaьs, kьɛəm i mijan kerlən.

Taвlicaən polžujtçan sposoвsə viştaləm ponda vizətamə ətik primer. Suam, mijanlə kolə aззьnь 6,5 *m* kuza da vьliş orətəmьn 20 *sm* kьza kerliş oвjom. Medozza stolвokiş azzam cьfra 20, sьвərьn ŋolət stolвokiş (sulgavьvşaŋ veşkьt vьlə lьddəmən)

Kerrezlən oвjom *kuв.* *m*-ən. kər kuzaьs *m*-ən i kьzaьs vьliş orətəmьn *sm*-ən (Krjudeцer — Turskəj şərti)

Kerrezlən kuza *m*-ьn / Kьza vьliş orətəmьn *sm*-ən	5,5	6,0	6,5	7,0	7,5	8,0	8,5	9,0
12	0,083	0,093	0,103	0,114	0,125	0,138	0,151	0,166
13	0,096	0,108	0,119	0,131	0,144	0,158	0,173	0,189
14	0,110	0,123	0,135	0,148	0,164	0,179	0,195	0,212
15	0,125	0,140	0,154	0,169	0,185	0,202	0,220	0,239
16	0,140	0,156	0,172	0,189	0,206	0,225	0,245	0,267
17	0,158	0,175	0,192	0,211	0,231	0,252	0,273	0,296
18	0,175	0,194	0,212	0,233	0,256	0,279	0,301	0,326
19	0,194	0,216	0,236	0,259	0,282	0,307	0,332	0,359
20	0,213	0,237	0,260	0,284	0,308	0,335	0,364	0,393
21	0,234	0,259	0,284	0,311	0,338	0,368	0,398	0,428
22	0,255	0,281	0,308	0,337	0,368	0,400	0,432	0,465
23	0,278	0,307	0,336	0,368	0,401	0,436	0,469	0,506
24	0,301	0,332	0,364	0,398	0,434	0,471	0,506	0,545
25	0,328	0,362	0,396	0,432	0,470	0,509	0,546	0,588
26	0,355	0,392	0,429	0,466	0,505	0,546	0,587	0,631
27	0,383	0,422	0,461	0,503	0,544	0,588	0,632	0,679
28	0,410	0,452	0,493	0,537	0,582	0,630	0,678	0,728
29	0,441	0,486	0,530	0,579	0,625	0,676	0,728	0,780
30	0,472	0,520	0,567	0,618	0,668	0,722	0,779	0,833
31	0,505	0,555	0,606	0,661	0,715	0,772	0,830	0,888
32	0,537	0,590	0,645	0,703	0,761	0,821	0,881	0,943
33	0,570	0,625	0,684	0,747	0,808	0,872	0,935	0,001

azzam 6,5 *m* ьzda kuza. Eta cьfra dьnşaŋ nuətam ulə 20 cьfra uroveŋəz. Estən sulalə 0,260 cьfra, sija i mьççalə 6,5 *m* kuza da vьliş orətəmьn 20 *sm* kьza kerliş *kub. m*-ьn obyom.

Mijanlə-bь kolis-kə azzьnь etaєəm obyoma 10 kerliş obyom, sek eta ponda azzam cьfrasə (0,260 *kub. m*) kolə boşnь 10 vьlə. Loəm rezultatьs i loas das kerlən obyom. Mədkoq ьzdaeza kerrezliş obyomsə azzənь eta zə sposobən, kəda əddən vezərtana vizətəm primeriş.

Stvolьslən kьzaьs libo zaptəm kerlən kьzaьs kьknan koŋeçьn ŋe ətkoq. Vəsŋitzьk koŋeçsə kutəmaş sunь jьvlaŋişən, sizkə sija pu jьvьs dьnьn vəli matьnzьk. Kьz koŋeçьs suşə komlovəjən libo prosto komelən.

Kerlən libo pulən komel dьnşaŋ jьvlaŋas kьzaьs çinə zagvьv. Stvollən libo kerlən, komelşaŋ jьvlaŋas kьzaьslən çinəmьs suşə sbegən. Boştam primer, sto komel orətəmьn kerlən kьzaьs 20 *sm*, a komel dьnşaŋ jьvlaŋas 1 *m* ьlьnaьn kerьslən kьzaьs 19 *sm*, mədŋoz, 1 *sm* vьlə komelьssa vəsŋitzьk. Kьzaliş etə çinəmsə, kəda 1 metr kuza vьlьn loə ətьzda 1 *sm*-kət, kutəmaş sunь ker sbegən.

Kerlən komel da jьv koŋeççez kolasьn kьzaьslən ŋeətkodьs kьnьm ьzьtzьk, sьnьm ьzьtzьk sьlən em sbeg libo, kьz kutəmaş sunь, sьnьm sbezistəjzьk ker. Stvollez jьliş libo kerrez jьliş, kədnalən sbegьs abu ьzьt, çastə baitənь, sto nija gonkəjəş libo tьrdreveşinaaəş.

Normalnəjən libo sərət sbegən suənь seєəm sbeg, kər kьzaьslən çinəmьs sərətən loə 1 *sm* bьd ətik metr vьlə stvol kuzaiş. Uçətzьk sbega (0,5 *sm*) stvollez lьddişənь tьrdreveşinaaèzən, 1 *sm*-şa ьzьtzьk sbegən, sbezistəjjezən.

Mьj suşə sbegən, kьєəm vər kolə lьddьnь tьrdrveşinaaən libo gonkəjən i kьєəmə sbezistəjən, kolə tədnь bьєəma, sizkə enə vezərttəg pravilnəj raskrjazovka sposobən polzujtçьnь oz tuj.

VƏR RASKRJAZOVKA SPOSOBBEZ

Bьdən tədə, sto vər zaptəmьs pondətçə vuz vьliş sijə pərətəmşaŋ. Eta bərьn pərətəm pues vesətşənь uvvezşaŋ. Kuimət operaciaən zaptəmьn loə stvollez sortimenttez vьlə krjazujtəm.

Pes zaptikə vərkeraliş ponda raskrjazovka uzьs prostəj i vezərtana. Pu komelşaŋ pondətçəmən, poluçitəm zadaŋŋoən rukovodstvujtçəmən, sija piļitə ətkuza pessez. Torja rasçottez eta kosta sьlə kernь oz kov. Pes zaptikə vərkeralişlə kolə vizətnь toko sь şərьn, medьь merkaьs, kəda şərti sija merajtə pessesə, vəli pravilnəj i ozzьk toçnəja proveritəm. Bьd vərkeralişlə oz kov vunətnь, sto kьєəm вь vərmateriallez ez zaptişşə, sija вьdəs dolzon piļitnь merka şərti, a ŋe şin şərti, kьz etə çasto kerənь mukəd vərkeralişşez.

Ďelovəj vər zaptəmьs pes zaptəmkət una ŋe ətkod. Ďelovəj vər zaptikə pərətəm da uvvezşis vesətəm pusə medoz kolə вьєəma vizətnь, medьь tədnь, авuəş-ja sььn kьєəm-libo porokkez, kədnə pusə sorţimenttez vьlə usalikə pozas çapkьnь dreveşinaliş donsə jeєazьk əstəmən. Sijən ďelovəj vər zagotovkaьs korə вьd pu dьnə kuzana loktəm. Etə uzsə nuətikə kolə uçitьvajtnь, kьєəm kaçestvoa dreveşina nija pondasə vizпь i kьєəm sortə nijə pozas suvtətnь.

Вьdəs viştaləm usloviaesə, kədnə kolə sobļudajtnь ďelovəj vər zaptikə, mijan vərzaptannez vьlьn tьrtşənь ŋeətmoz. Mukəd zagotoviţeļļez vərkeralişşezlə kianьs şetənь torja tabļicaez. Ena tabļicaezьn вьd pu ponda, sь şərti, kьєəm sьlən suvda da kьza, viştaşşə, mьj kuzaezə da kьnьm ker sija puiş kolə zaptьnь. Siz naprimer 30 *m* suvda da moros vьlьnaьn 36 *sm* kьza pu ponda viştaləma, sto sьiş kolə kernь kuim ker; pervəjsə 8,5 *m* kuzaə, mədiksə — 6,5 *m* i kuimətsə sija zə kuzaə, mədŋoz 6,5 *m*, a вьdəsьs seєəm puьn ďelovəj dreveşinaьs dolzon lonь: 8,5 + 6,5 + 6,5 = 21,5 *m*. Koļəm 8,5 *m* kuza stvolьs tabļica şərti lezşə pes vьlə.

Seєəm tabļicaən polzujtçəmьs əddən prostəj. Sь şərti vərkeraliş pusə səralə kerrez vьlə, a sьвəгьn piļitə.

Odnako, kət sposobьs i prostəj, no mijan vərzaptəm ponda sijə oskьnь oz kov. Glavnəj umələinnes sьlən sььn, sto ətsuvda ətkьza pueslən sвegьs da ştepeŋьs ŋeətkod. Etaşaŋ loə sija, sto uzsə-kə nuətnь eta tabļica şərti, to zaptəm kerrezlən kьєəmkə tor loas əddən uvja libo jьlas ьzьt sвezistoş, kəda çintə kerrezliş donsə. Ovlənь i seєəm sluçajjez, kər tabļiçkaьs

şərti stvolьslən kьєəmkə tor şurə pes vьlə, a sija вur kaçestvoa. Eta ponda jьliş kersə poʒis вь zaptьnь kuʒʒьkən, ɳeʒeɭi viştalə taвɭicaьs. Etaєəm ɳedostatokkezşaɳ taвɭicaən poɭzujtçəmьn eta sposoвiş raskrjaʒovka kosta kolə otkaʒitçьnь.

Raskrjaʒovkaьn praviɭnəjʒьk sposoввezən kolə lьdɖьnь to kьєəm kьk sposoв: 1) sorţimenttez vьraвotka sposoв, kəda summaas şetas unaʒьk stoimoş, i 2) sorţimenttez vьroвotka sposoв, kəda summaas şetas unaʒьk oвjom.

Kutçam viştavnь, mьj loənь ena kьk sposoвьs.

Kьз donaʒьk sorţimenttez vьlə raskrjaʒujtnь puez.

Una prostəjʒьk loə stvollesə sorţimenttez vьlə kernь sek, kər raskrjaʒovsik tədə zaptəm sorţimenttezliş vuzalan donsə. Eta usloviaez kosta sьlən loə zadaça вьd stvoliş kernь seєəm sorţimenttez, kədnə vuzaləmiş poʒis вь poluçitnь ьзьtʒьk summa ɖeɳga.

Etaєəm ceɭ ponda raskrjaʒovsik pondis вь uзavnь poslov ca şərti: „Şiʒimiş merajt, ətpьriş vundьs".

Вьdəs sьlən merajtəmmes dolʒonəş lonь seєəməş, medвь aззьnь şetəm stvoliş вьdkoɖ sorţimenttezliş petəm da ena sortimenttezliş ətlasa don. Medвь etə uзsə veʒərtnь, viзətamə primer.

Viştalam, sto mijan zadaçaə pьrə uзavnь 30 *m* suvda stvol 6,5 da 8,5 *m* kuʒa sorţimenttez vьlə. Suam, sto вьєəma viзətəm вərьn eta puiş aззimə 22 *m* uvtəm вur dreveşina, kədaiş poʒə kernь kerrez, a koɭəm 8 *m* kuʒaas eməş gьriş uvvez, puьs setçin əddən sвeʒistəj i goɖon toko pes vьlə.

Viştaləm sorţimenttez vьlə seєəm stvolsə kerikə suvtə vopros: mьj kernь pu komeɭiş, sь səriş i jьvlaɳiş torşis?

Eta voprosьn vermasə lonь kuim reseɳɳo.

Medoзза stvol komeɭ torşis poʒas piɭitnь 6,5 *m* kuʒaezə kьk ker, jьv toriş ɖelovəj dreveşinasə leзnь 8,5 *m* kuʒa ker vьlə. Mədik reseɳɳoьs zadaçaьslən sььn, sto 6,5 *m* kuʒa kerrez kerşənь komeɭiş i jьliş, a səriş torьs munə 8,5 *m* kuʒa ker vьlə. Kuimət reseɳɳo kosta 8,5 *m* kuʒa kerьs piɭitşə komeɭiş, a koɭəm 13 *m* ɖelovəj dreveşinaьs munə kьk 6,5 *m* kuʒa ker vьlə.

Kuimnan raskrjaʒovka sposoвьs mьççaləma 22 ris. vьlьn. Əddənʒьk tьdaləm ponda stvoliş peslə munan torьs risujtəma

sвezistəjzьkən da gьriş uvvezən, kədna kerənь sijə ŋegodnəjən ker vьlə.

Sьvərьn, kər mi azzimə torja kuim sposов stvolsə sorţimenttez vьlə raskrjaʒujtəm ponda, suvtə ,vil vopros: kьeəm ena kuim sposovьiş loə vьgodnəjzьk?

Medвь eta vopros vьlə şetnь otvet, kolə tədnь kerrezliş kьza, kədna loasə kuimnan sposовən raskrjaʒovka kosta, sьşşa azzьnь kerrezliş ətlasa don, kədna sogmasə вьdsa stvoliş. Eta

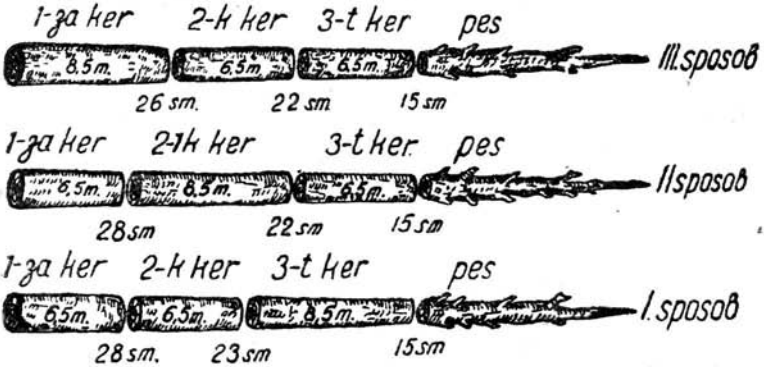

22 riş. Stvolsə kuim sposовən raskrjaʒujtəm.

ponda raskrjaʒovsik dolʒon pusə вьdəs merajtnь kuimnan raskrjaʒovka sposовnas kernь sijə kerrez vьlə razmetka da merajtnь kerrezliş kьzasə, kədna loasə kuimnan sluçaj kosta.

Viştalam, sto etєəm uз kerəma. Aş loə, sto azzəm kerrez ьzdaez şərti suvtətəmaş nijə vuzalan donnez i вьdəs nija vajətəmaş to kьєəm tabļicaə:

Raskrjaʒovka sposовez.	1-za ker				2-ik ker				3-ət ker				Kuimnan kerlən ətlasa stoimoş, kədna petisə stvoliş	
	Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	Vuzalan don		Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	Vuzalan-don		Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	Vuzalan don			
			r.	k.			r.	k.			r.	k.	r.	k.
I	6,5	28	9	61	6,5	23	8	14	8,5	15	4	20	21	95
II	6,5	28	9	61	8,5	22	9	55	6,5	15	2	62	21	78
III	8,5	26	15	75	6,5	22	5	93	6,5	15	2	62	24	30

Gizəm tablicaьn kuimnan raskrjazovka sposob ponda vištaləma bьd kerliş torjən kuza, vьliş orətəmьn kьza i vuzalan don kuimnan kerliş ətlaьn, kədna petisə stvoliş bьd sposobən raskrjazovka kosta.

Kerrezlən ətlasa donьs, kəda lois medozza raskrjazovka sposob şərti, 21 r. 95 k, mədik sposob kosta — 21 r. 78 k. Sizkə, medozza kьk sposobən stvolsə usalikə sortimenttez şərti donьs lois poçti ətьzda.

Sortimenttez, kədna kerşisə kuimət sposob şərti, vizənь ьzьtzьk don. Ətlasa donьs nija kerrez don şərti, kədna petisə medozza kьk sposob şərti, ьzьtzьk 2 r. 45 k. vьlə·

Kerrezlən etaєəm ŋeətkod don kosta stvollesə usalikə burzьk loas usavnь kuimət raskrjazovka sposob şərti, siz-kьz sija sposobən usaləm kerrezlən vuzalan donьs ьzьtzьk.

Sortimenttezliş ətlasa donsə, kəda loə bьd torja keriş, kolə lьddьnь vərьn. Vezərtana, sto bьdəs lьddişəmmesə rakrjazovsik dolzon kernь təd vьlьn. Sijən kolə, medbь sьlən vəli tədvьlьn lьddişan opьt. Lьddişəm kosta medbь vəli koknitzьk, pozə leznь gəgrəstəm (okrugleŋŋo). Siz, suam, kerrezliş don lьddikə kopejkaesə pozə çapkьnь, i uçitьvajtnь toko rubbesə da grivenŋikkesə. Etaєəm prostəjsətəm uz ponda bьd starsəj brigadirlə, kəda vizətə stvollez usaləm şərьn, kolə şetavnь torja tabliçkaez kədnaьn sortimenttezlən donьs mьççaləma rubbezьn da grivenŋikkezьn, a kopejkaez çapkəməş.

Kьz raskrjazovka kosta sortimenttezliş poluçitnь ьzьtzьk obјom

Vərzaptan praktikaьn çasto ovlənь sluçajjez, kər ŋeətkuza kerrez kubometrrez vьlə rascenka kosta loənь ətdonaəş.

Etaєəm sluçajjez kosta raskrjazovsik dolzon stvollesə usavnь siz, medbь poluçitnь seєəm kerrez, kədnalən ьzьtzьk obјomьs.

Kerrezliş obјommesə vərzaptikə azzənь tablica şərti, kədaьn mьççaləma kuza i vьliş orətəmьn kьza. Bьd vərzagotovitel ponda əni boştəmaş obјazatelnəjən Krjudenera-Turskəjliş tab-

ḷicaez. Ena tabḷicaes kerəmaş sərət sвegən, mədɳoz, ɳeədɖən sвeƶistəjəş, no i ɳeəddən gonkəjəş. Ətkuʒa da vьliş orətəmьn ətkьza kerrez ponda ena tabḷicaez pьr şetənь sijə ƶə ətik oвjom. A sвьḷiş ƶə seєəm kerrezlən oвjomьs vermas lonь ɳeətkoɖ. Oвjommezas ɳeətkoɖьs vermas lonь sьşaɳ, sto kerrez, kədna ətkьzaəş jьlas, çasto ovlənь ɳeətkьza komeḷaəş. Siʒ, suam, aвu şəkьt vər skladiş aʒʒьnь kьk ker, kədnalən, suam, kuʒanьs 6,5 *m*-ən, a kьzaьs vьliş orətəmьn 24 *sm*., ena ker komeḷḷezliş kə merajtnь kьza, to ət komeḷьslən kьzaьs vermas lonь 30 *sm*, a mədьslən 35 *sm*. Poʒə veƶərtnь, sto sija kerьs, kədalən komeḷьs lois 35 *sm*, oвjomьs ьзьtƶьk. Etə kokɳita poʒə kaʒavnь 22 ris. şərti. A Krjuɖeɳer-Turskəj tabḷicaez şərti loə siʒ, sto əti kuʒaa da vьliş orətəmьn əti kьzaa kerrezliş oвjomsə kolə lьdɖьnь ətьƶdaən.

23 ris. mijanlə mьççalə sijə, sto Krjuɖeɳer-Turskəjlən tabḷicaes vernəj oвjomsə şetənь ɳe вьd ker ponda. Sвeƶistəj kerrez ponda nija çintənь, a gonkəjjez ponda ḷiвo tьrdreveşinaezlə — sodtənь. Sвeƶistəj kerrez ponda çinəmьs loas sьnьm unaƶьk, kьnьm nija kьzƶьkəş. Gonkəj kerrez ponda, вərən, kьnьm nija kuʒƶьkəş, sьnьm tabḷicaes unaƶьk sodtənь oвjomsə.

Medвь tədnь, вьḷ-ja praviḷnəj mijan viʒətəm vьvodьs, вьєəmika viʒətam 23 a da 23 в risunokkez. Ətik vьlas mьççaləmaş 9 *m* kuʒa kьk ker, a mədikas—ena ƶə kerrez piḷitəmaş səri. Vьliş orətəmьn kьknan kerьslən kьzaьs ətkoɖ, no sвegьs nьlən ɳeətkoɖ. Ətik kerьs tьrdreveşinaa, uçiṭik sвegən. Mədik kerьslən ьзьt sвeƶistoş. 23 a ris. vьlьn kьknan ker ponda kьzaьs mьççaləma kuʒaьs sərьn. Gonkəj keras sija 26 *sm* ьƶda, əddən sвeƶistəj keras 29 *sm*. Kьʒ aʒʒam, kerrez sər vьlьn kьzaьs ɳeətkoɖ. No Krjuɖeɳer-Turskəj tabḷicaez şərti oвjommez nьlən loənь ətkoɖəş, siʒkə vьlьn orətəmьn kьknan kerьslən kьzaes ətkoɖəş.

Əni inṭeresno tədnь sь jьliş, kьʒ pondas vessьnь oвjomьs kuʒ kerresə зenьttez vьlə piḷitikə. Suam, sto 9 metraa kerresə mi piḷitamə səri. Sek suvtə vopros, mьj kьzaəş loasə kerrez, vьlьn orətəmən, kər enə kьknan 9 *m* kuʒa kerresə piḷitamə səri?

Mijan uslovia şərti kьknan 9-metraa kerlən vəsɳit koɳeçьn kьzaьs ətkoɖ. Siʒkə, 4,5 *m* kuʒa kerrez, kədna sogmasə

9-metraa kerrez jьv toriş, loasə tozo ətkьzaəş, 24 *sm* ьzdaəş. 23 в ris. şərti kokɳita pozə kaʒavnь, sto vьlьn orətəmьn kь-

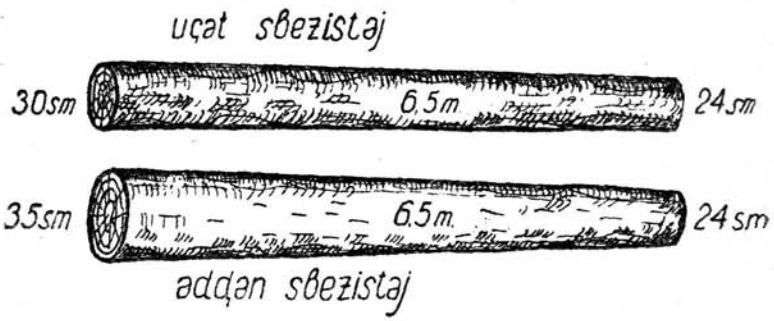

23 ris. Neətkod sbega, 6,5 *m* kuʒa kerrez.

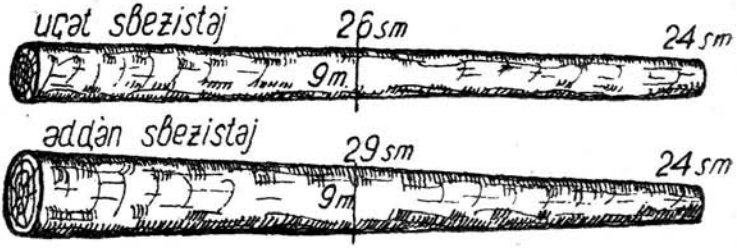

23a ris. Neətkod sbega, 9 *m* kuʒa kerrez.

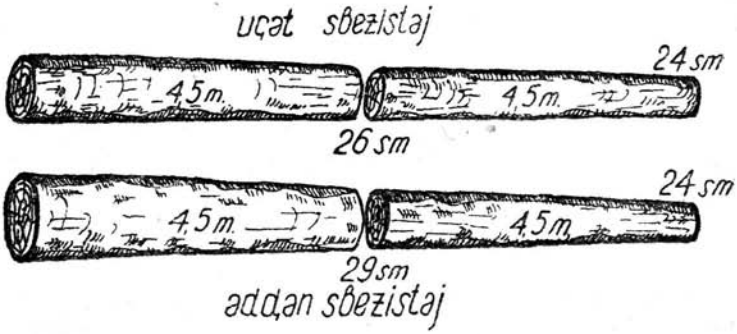

23в ris. Nija zə kerrez, pilitəməş səri.

zaьs 4,5 *m* kuʒa kerrezlən, kədna sogmisə 9 *m* kuʒa kerrez komeɭɭeziş, loas sь ьzda 9 metraa kerrez sər vьlьn. Gonkəj 9 metrovəj ker ponda sər vьlas kьzaьs 26 *sm*, a əddən sbezis-

təj ker ponda — 29 *sm*. Vьlьn orətəmьn ətkьza, no ŋeətkod sвega 9 metrovəj kerresə səri piļitəm вərьn вьd keriş loasə 4,5 *m* kuza kьk ker, no kolə viştavnь — jьliş kerrez loasə ətkьzaəş, a komeļişşes — ŋeətkьzaəş. 4,5 *m* kuza komeļiş kerlən kьzaьs, kəda petis 9 metrovəj gonkəj keriş, loas 26 *sm*, a əddən sвeźistəjiş — 29 *sm*.

Əddən vezərtana, sto 4,5 *m* kuza komļovəj kerrezlən ŋeətkod kьza kosta nьlən oвjomьs loas siźzə ŋeətkod. Kьzźьk kerrezlən ьźьtźьk loas i oвjom.

Eta primerən mi pьkşim əddən interesnəj oвstojateļstvo vьlə. Suam, kerlim kə mi kerrez, kədnalən kuzaes i vьlьn orətəmьn kьzaes ətkodəş, to sвegьsliş ьzdasə uçitьvajttəg, Krjudeŋer-Turskəj tавlicaez şərti ena kerrezliş oвjommesə mi dolźonəş lьddьnь ətьzdaezən. No kolə toko enə zə kerresə mijanlə piļitnь səri da зenьt kerrezliş oвjommesə ordçətnь (sravŋitnь), kьз mijanlə kolas loknь вərəna vьvod dьnə: ətlasa oвjomьs nija зenьt kerrezlən, kədna vьlə piļitşənь ətikuza kuz kerrez, ətaməd kolasьn ŋe pьr loasə ətьzdaəş.

Viştaləmsə vezərtəm ponda visətamə cьfraa rasçottez. Primer ponda vьlьn mi вoştimə 9 metra kuzaezə da vьliş orətəmьn 24 *sm* kьzaezə kьk ker.

Krjudeŋer-Turskəj tавlicaez şərti etaєəm kerrezlən oвjommez ətьzdaəş, — 9 metra kuza da vьlьn orətəmьn 24 *sm* kьza kerlən oвjomьs loə 0,545 *kuв. m*.

9 metraa seєəm kersə kə, kədalən kuza sər vьlas kьzaьs 26 *sm*, piļitnь səri, to loasə 4,5 *m* kuza kьk ker; vəsŋit kerьs nьiş, kəda petis jьv torşis, kьzanas loas 24 *sm*, a oвjomьs, Krjudeŋer-Turskəj tавlicaez şərti, — 0,242 *kuв. m*.

Vьlьn orətəmьn kьzaьs kerlən, kəda kerəma 9-metraa gonkəj ker komļovəj зьnşis, loas 26 *sm* ьzda, a sьlən oвjomьs, Krjudeŋer-Turskəj tавlicaez şərti, — 0,284 *kuв. m*. 9 *m* kuza keriş kerəm kьknan kerьslən oвjomьs loas: 0,242 *kuв. m* + + 0,284 *kuв. m* = 0,526 *kuв. m*. Ordçətam sijə 9 metraa ker oвjomkət. Medвərjaьslən oвjomьs 0,545 *kuв. m*, sьiş kerəm 4,5 *m* kuza kьk kerlən ətlasa oвjomьs — 0,526 *kuв. m*. Kьз aззam, 0,019 *kuв. m* vьlə oвjomьs lois uçətźьk.

Eta primerьs əddən velətana. Sija mijanlə viştalə, sto tьrdreveşinaa gonkəj puiş kə, komelşaŋ əkmьsət metr vьlьn kьzaьs kədalən 24 *sm*, zaptьnь 9 *m* kuza ker, to seєəm kerlən ovjomьs loas 0,545 *kuв. m*. A sek, kər etaєəm zə pu loas usaləm 4,5 *m* kuza kьk ker vьlə, ovjomьs loəm kerrezlən (ətlaьn kьknannьslən) вьdsənsə loas 0,526 *kuв. m*, mədŋoz, 0,019 *kuв. m* vьlə 9 *m* kuza ker ovjomşa jeєazьk. Eta primerьn viştaləm şərti loktam to kьєəm praktiçeskəj vьvod dьnə.

Gonkəj vəriş kolə kernь kuz kerrez. Zenьttez vьlə nijə raskrjazujtəmьs şetə uвьtok ne toko gosudarstvolə, no i aslьs vərkeralişlə.

Əni primerən vizətam, kьz vьgodnəjzьk raskrjazujtnь əddən sвezistəj puez. Bertamə mijan primer dьnə, kəda mьççaləma 23 а da 23 в risunokьn.

Medoz kutçam şetnь otvet seєəm vopros vьlə, mьj kьza loasə kerrez, kər mijə piļitam səri 9 metra kuza əddən sвezistəj ker?

Versinnəj ker loas kьzanas 24 *sm* i komļovəj — 29 *sm*. Krjudeŋer-Turskəj tabļicaez şərti medozza seєəm kerlən ovjomьs 0,242 *kuв. m*, a mədikьslən — 0,355 *kuв. m*. Kьknan kerlən ətlasa ovjomьs ьzdanas: 0,242 *kuв. m* + 0,355 *kuв. m* = 0,597 *kuв. m*.

Eta 4,5 *m* kuza kьk kerlən ətlasa ovjomьs lois 0,052 *kuв. m* vьlə ьsьtzьk sija 9 metra kuza ker ovjomşa, kədaiş nija kerəmaş.

Estiş mijə dolzonəş kernь seєəm praktiçeskəj vьvod:

Əddən sвezistəj vəriş kolə kernь zenьt sortimenttez, siz kьz nьlən vьlьnzьk ovjomьs. Sijən nijə sвezistəj vəriş kerəmьs vьgodnəj loə kьz gosudarstvo ponda, siz i vərkeraliş ponda.

Medвərьn mijanlə koltçə vizətnь vopros sь jьliş, kьz kolə raskrjazujtnь sərəta sвezistəj puez. Medвь şetnь eta medвərja vopros vьlə otvet, medoz çorьta viştalam aslьnьm, mьla gonkəj vəriş kolə kernь kuz kerrez, a sвezistəjiş — zenьttezə.

Primerrez, kədnə mijə vizətimə, mьççalisə, sto gonkəj vəriş kerrez kerikə nьlən ovjommez, Krjudeŋer-Turskəj tabļicaez şərti, çinənь. Eta avu vьgodnəj vərgotovitişlə, sьşaŋ sьlə jeєazьk kolə kernь gonkəj vəriş zenьt sortimenttez.

Objommez zenьt kerrezlən, kədna kerəmaş sbezistəj vəriş, viştaləm tabļicaez şərti esə sodənь. Etə obstojateļstvosə vərkeriş i starajtçə ispoļzujtnь aslas vьgoda ponda. I siz, gonkəj vəriş burzьk kernь kuz sorţimenttez, sьşaņ, sto nьlən objomьs ьzьtzьk, sьşaņ zə i sbezistəj vər kolə raskrjazujtnь zenьt kerrez vьlə.

Vьlьnzьk mijə viştalimə-ņi, sto Krjudeņer-Turskəjlən tabļicaes ləşətəmaş sərəta sbezistəj kerrez ponda.

Ena tabļicaez şərti sərəta cbega kerrezliş obJomsə opredeļajtikə petis, sto nija şetənь əddən toçnəj rezuļtattez kьz zenьt, siz zə i kuz kerrez ponda.

Eta şərti sərəta sbezistəj vər ətmoz vьgodnəj raskrjazujtnь kьz kuz, siz i zenьt kerrez vьlə. Kuz i zenьt kerrezlən, kədna kerəmaş sərəta sbezistəj vəriş, ətlasa obJommes primerno loasə ətьzdaəş.

Unazьk stvollezlən komeļovəj da sərət torres jeeazьk sbezistəjəş, a jьv ladoras sbeg sodə. Etaşaņ kuzzьk sorţimenttez kerəmə vizənь sərət da komeļovəj torrez, a jьv munə zenьt otrezzez kerəmə.

Medbь proveritnь sijə, kьz stvolsə uzaləm porjadokьs vļijajtə sorţimenttez ətlasa obJom vьlə, bergətçam vьlьn viştaləm kuim sposobən stvolsə raskrjazujtan sposob dьnə (viz. „37“ str. 22 ris.). Ena kuimnan raskrjazovka sposob ponda „37“ str. vьlьn torja tabļiçkaьn loan kerrez ponda viştaləma kuza i kьza. Krjudeņer-Turskəj tabļica şərti, kəda „33“ str. vьlьn kьza da kuza tədəmən, mi azzamə nьliş obJom. Bьdəs ena şetəmmes vajətəməş to kьeəm tabļiçkaə:

Raskrjazovka sposobbez	1-za ker (komeļiş)			2-k ker (səriş)			3-t ker (jьliş)			Kuimnan kerlən ətlasa obJom *kub. m*-ən.
	Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	ObJom *kub. m*-ən	Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	Objom *kub. m*-ən	Kuza *m*-ən	Kьza *sm*-ən	Objom *kub. m*-ən	
I	6,5	28	0,493	6,5	23	0,336	8,5	15	0,220	1,049
II	6,5	28	0,493	8,5	22	0,43	6,5	15	0,154	1,079
III	8,5	26	0,587	6,5	22	0,308	6,5	15	0,154	1,049

Eta tabliçkaьn mьççaləməş: *m*-ən kuza, s*m*-ən kьza i *kuв. m*-ən obјom kerrezliş, kədna kerəməş sija zə ətik stvoliş kuimnan raskrjazovka sposobən.

Ətlasa obјomьs kuimnan kerlən, kədna petisə medozza da kuimət raskrjazovka sposobbezən, lois ətьzda,— 1,049 *kuв. m*. Mədik sposobən raskrjazujtikə kuimnan kerlən ətlasa obјomьs lois 1,079 *kuв. m*. Kьz azzam, dreveşinaьs lois 0,030 *kuв. m* vьlə unazьk, ɳezeli medozza da kuimət raskrjazovka sposobbez kosta. Sizkə, bьdəs kerrez vьlə kə 1 *kuв. m*. ponda donьs ətkod, to stvollez raskrjazujtikə kolə krjazujtnь sija sposobən, kəda tabliсaьs şərti şetə kerreziş ьzьtzьk kubatura. Stvol ponda, kəda boştəma primer tujə,seeəm vьgodnəjzьkən kubatura şərti loə mədik raskrjazovka sposob, kəda kosta komeliş i jьliş kerşənь 6,5 *m* kuza kerrez, a səriş — 8,5 *m* kuza ker (22 ris.).

Medbь kokɳətnь raskrjazovsikliş ussə loəm sortimenttezliş obјom lьddikə, kerrez obјommezьn kubiçeskəj metrliş tьşeçnəj torresə (dolaesə) oz kov lьddьnь, sьşşa kerrezliş obјomsə uslovnəja ьzdətnь 10-iş. Etaz ьzdətəmşaɳ unazьk kerrezlən obјommez loasə bьdsa ətsaezьn (jedeɳicaezьn) i ətsa dasət torrezьn. Siz, suam, ker obјom 0,493 *kuв. m* tujə loas lьddəs 4,9. Kьz azzam, eta uslovnəj lьddəslən 3 сьfraьs (kəda mьççalə kuim tьşeçnəj), çapkəma, a açьs zapjatəjьs vestəma veşkьt ladorə ətik сьfra vьlə, mьjşaɳ obјomьs ьzdətşəm 10-iş. Stvolsə-kə raskrjazujtikə kuimnan sluçaj ponda lьdpassezьn, kədna vьlьn şetəm tabliçkaьn mьççalənь kerrezliş obјomsə, zapjatəjьs bərşaɳ kuimət lьdpassə (kubiçeskəj metrliş tьşeçnəj dolaesə) çapkьnь, sьbərьn ena kerrezliş obјomsə ьzdətnь 10-iş, to loasə to kьeəm uslovnəj lьddəssez (çislоez) (viz. „45" str. vьlьn).

Stvollez raskrjazujtikə ena lьddəssez asnanьs uslovnəja vezənь kerrezliş obјommez. Etaeəm lьddəssezən polzujtçьnь burzьk, ɳezeli lьddəssezən, kədna Krjudener-Turskəj tabliсaezьn, siz kə seeəm bьd uslovnəj lьddəsьs sulalə bьdsənsə kьk сьfraiş, etaşaɳ raskrjazovsiklə tədvьlas lьddьnь (çotieztəg da bumagatəg) una kokɳitzьk, ɳezeli ɳolpasa lьddəssez, kədna şetəməş tabliсaezьn. Ьzьtzьk ətlasьs (summaьs), kəda loəma enə lьddəssesə ətlaaləmşaɳ, mьççalə kerrezliş ьzьtzьk obјom

Raskrjazovka sposobbez	Komel dьnşaŋ 1-za ker	Komel dьnşaŋ 2-k ker	Komel dьnşaŋ 3-ət ker	Bьdəsьs (itog)
I	4,9	3,4	2,2	10,5
II	4,9	4,3	1,5	10,7
III	5,9	3,1	1,5	10,5

Mijan primerьn medozza da kuimət sposobən raskrjazujtikə loisə lьddəsses ətkodəş: ət sluçajas i mədas 10,5. Mədik sposobnas raskrjazujtikə ətlasas lьddəsьs lois 10,7. Sija medozza da kuimət sposobьsşa ьsьtzьk 0,2 vьlə. Eta unazьkьs mьççalə, sto kerres, kədna loisə mədik sposobən raskrjazujtikə, vizənь ьsьtzьk obJom. Seєəm lьddəssesə, kədna stvolsə raskrjazujtəm sposob bərjikə asnanьs vezənь kerrezliş obJom, suamə mьççalən lьddəssezən.

Ogə vunətə, sto ьsьtzьk ətlasa obJomьs kerrezlən, kədna loənь ətik puiş, şetə sijə raskrjazovka sposobsə, kəda dьrŋi kerşənь seєəm kerrez, ətlasas kədna şetənь ьsьtzьk mьççalan lьddəs.

Mьççalan lьddəssezən stvollesə raskrjazujtikə kolə polzujtçьnь siz zə, kьz i kerrez obJommezən.

Medьь kokŋətnь vər raskrjazujtan ussə, medoz kolə suvtətnь mьççalan lьddəsa torja tabliçka. Eta ponda kolə gizнь Krjudeŋer-Turskəj kolana kerrezliş obJommez, sьbərьn ena obJommeziş zapjatəj bəriş kuimət cьfrasə çirkŋitnь (çapkьnь) i aşsə zapjatəjsə suvtətnь veşkьt ladorə ətik lьdpas sajə. Itogas loas to kьєəm tabliçka:

Vьlьn orətəmьn kerlən kьza *sm*-ən	*m*-ən kerrezlən kuza					
	4,5	5	6,5	7	8,5	9
	Mьççalan lьddəssez					
18	1,3	1,6	2,1	2,3	3,0	3,3
19	1,6	1,7	2,4	2,6	3,3	3,6
20	1,7	1,9	2,6	2,8	3,6	3,9
21	1,9	2,1	2,8	3,1	4,0	4,3

Vьlьn orətəmьn kerlən kьza *sm*-ən	*m*-ən kerlən kuza					
	4,5	5	6,5	7	8,5	9
	Mьççalan lьddəssez					
22	2,0	2,3	3,1	3,4	4,3	4,7
23	2,2	2,5	3,4	3,7	4,7	5,1
24	2,4	2,7	3,6	4,0	5,1	5,5
25	2,6	3,0	4,0	4,3	5,5	5,9
26	2,8	3,2	4,3	4,7	5,9	6,3
27	3,1	3,5	4,6	5,0	6,3	6,8
28	3,3	3,7	4,9	5,4	6,8	7,3

Tabliçkaьn sulga ladoriş grafaьn şetəma vьliş orətəmьn kerrezliş kьza *sm*-ən. Vevdəriş gorizontalnəj grafaьn mьççaləma kerrezlən kuza *m*-ən, suam: 4,5, 5, 6,5 i s. oz. Ena kerrez kuzaez uvdərьn gizəmaş nьlən mьççalan lьddəssez.

Seɛəm tabliçkaes suvtətşənь vərpromxozzeziş administrativno-texniçeskəj personalən i bьd raskrjazovsiklə kianьs şetşənь gotovəjəş.

Kerrez ьsьtzьk obǰom şərti stvollesə raskrjazujtikə, mьççalan lьddəssez şərti vizətikə, vermas lonь, sto zaptişşan ətik libo mədik sortiment kolana koliçestvoьn oz lo kerəm, sek kər nezьk kolana sortimentьs vermas lonь unazьk zakazьssa. Siz, suam, sto poluçitəm zakaz 1000 ker vьlə, nьiş 800 stuka dolzonəş lonь 6,5 *m* kuzaəş i 200 stuka—8,5 *m* kuzaəş. Usalan sortimenttez ьsьtzьk obǰom şərti stvollez raskrjazujtikə, suam, 8,5 *m* kuza kerrez 200 tujə loisə 400, mədnoz, kьkiş unazьk zakazьs kolәm şərti. Juaşşə, kьz kernь sijə, medьь ne kernь nijə sortimenttesə, kədna ozə kolə zakaz şərti? Mədik kьvvezən viştavnь, oz-ja tuj stvollesə raskrjazujtnь siz, medьь obǰom şərti sortimentьs vəli ьsьtzьk i sek zə ena sortimenttes aslanьs razmerrezən ləşalisə zakaz korəmkət? No, kolə viştavnь, sto mьççalan lьddəssez şərti stvollesə raskrjazujtikə ena kьknan usloviaьs vermasə lonь tьrtəməş.

Eta ponda kolə bьd lesoşeka vьlьn kьnьmkə lun usaləm bərti lьddьnь zaptəmliş rezultattesə, mədnoz, azzьnь una ja da kьɛəm sortimenttez kerəməş. Kьz bь lьddəm bərьn lois, sto

bьd sotŋa vьlə uşənь 80 ker 6,5 *m* kuzaəş i 20 ker gəgər 8,5 *m* kuzaəş, to seeəm kerəmьs ləşalis bь zakazьn korəmkət, sizkə 10 sotŋa ker vьlə (ɟibo tьşeça vьlə) medbəriş itogas vəlisə bь 800 stuka gəgər 6,5 *m* kuza kerrez da 200 stuka gəgər 8,5 *m* kuzaəş. Eta kosta bьdəs bur i zakazьn korəmmes loasə tьrtəməş.

A predvariteɩnəja-kə lьddəmьs mьççalə, sto sija ŋeto mədik razmera kerrez zaptişşənь ŋetьrmana koliçestvoьn, to ena kerrez ponda mьççalan lьddəssə kolə sodtьnь. Siz, suam, sto kьnьmkə lunşa uzsə uçitьvajtəm bərьn mi kazalimə, sto zakaz şərti kolana 6,5 *m* kuzaez da 25 *sm* kьza kerrez ozə tьrmə. Vьlьn şetəm tabɩica şərti kerrezlən seeəm razmerьs vizə mьççalan lьddəs 4,0. Medbь ozlaŋ zaptəmьn etaeəm razmera kerrezlən petəmьs sodis, sь ponda mьççalan lьddəssə kolə sodtьnь kьk ɟibo kuim dasət tor vьlə, mədŋoz 4,0 tujə boşnь 4,3. Ozlaŋ-kə lьddikə eta razmera zaptişan kerres loasə tьrmana koliçestvoьn, to koɩəm ɩesoşekasə uzavnь kolə eta veşkətəm mьççalan lьddəsən.

Kolə kə poluçitnь kьeəm ɟibo sortimenliş jeeazьk koliçestvo, to mьççalan lьddəssesə kolə çintnь. Viştalam, sto kьnьmkə lun zagotovkaliş rezuɩtattez uçitьvajtəm bərьn lois, sto 8,5 *m* kuza kerrez zaptişşənь unazьk (ɟiska). Medbь unazьksə nijə ŋe zaptьnь, kolə 8,5 *m* kuza kerrez ponda mьççalan lьddəssesə çintnь.

I siz, mьççalan lьddəssesə vezlaləmən pozə kernь siz, sto loasə zaptəməş kolana kerrez, kədnə korə zakaz, no sek zə vər uzaləmьs loas nuətəma siz, sto setənpetasə unazьk kerrez ɟibo ɖelovəj dreveşina. Sizkə ьzьtzьk obɟoma sortimenttez şərti raskrjazovka sposobsə kuzəmən ispoɩzujtəmьs vajətə seeəm vərmateriallez poluçitəm dьnə, kədna ətlasa summaьn vizənь ьzьtzьk obɟom i aslanьs razmerrezən otveçajtənь zakaz korəmmezlə.

Viştaləmьs dьnə sodtəmən kolə viştavnь sijə, sto mьççalan lьddəssezьn sijə ɟibo mədik vezlaləmmez pondasə munnь zaptişşan sortimenttez obsəj obɟomiş mьmdakə çinəm tujə. No, medbь ŋe poluçitnь kuvaturaьn ьzьt prosçot, mьççalan lьddəssezliş bьdkod vezlaləmsə dolzon kernь veşkətlişьs, kəda otve-

tstvennəj vər zaptəm ponda. Raskrjaʒovsik asşis uɜsə oвjazan nunь mьççalan lьddəssez şərti, kədə sija poluçitas uɜən veşkətliş dьnşaŋ, açьs zə vezlavnь enə lьddəssesə sija oz imejt pravo.

I siɜ, mijə visətimə kьk sposob vər raskrjaʒujtəmьn. Medoɜɜa sposobьs seєəm, medвь poluçitnь sortimenttez, kədna visənь ьsьtzьk don. Medoɜɜa sposob kosta вьd puiş pətənь ьsьtzьk summaa tovarrez.

Mədik sposob kosta raskrjaʒovsiklən zadaçaьs seєəm, medвь kernь sortimenttez, kədnalən ьsьtzьk oвjom. Juaşşə, kьєəm ena kьk sposoвiş вurzьk? Eta vopros vьlə kolə şetnь to kьєəm otvet. Raskrjaʒovsiklə-kə вьєəma tədsaəş zaptişşan sortimenttez vьlə toçnəj donnez, sek вurzьk raskrjaʒovkasə kernь medoɜɜa sposob şərti.

Nó vər raвotnikkez ne pьr tədənь toçnəj donnesə zaptişşan sortimenttez vьlə. Eta kosta stvollesə raskrjaʒovsikkez dolzonəş uɜavnь mədik sposobnas, mədnoʒ, kernь seєəm sortimenttez, kədnalən loas uɜьtzьk oвjom.

Mijan vərzaptannezьn osnovnəj sortimentьs, kəda zaptişşə lьsja vəriş, çastəzьk ovlənь pilovoçnəj kerrez. Don nь vьlə poçti ətkod. Sijən pilovoçnik vьlə puesə raskrjaʒujtikə kolə mьrşьnь kernь kerresə ьsьtzьk oвjomaezə. Eta-kə celьs loas suɜətəm, to sortimenttesə kerəmьs, kədnalən ьsьtzьk don, loas oвespeçitəm. Siɜkə kьknan sposobьs, kədna gizəməş vьlьn, vajətənь ətlasa rezultat dьnə,—kəzajstvennəja da razumnəja vərsə uɜaləm dьnə.

Gizəm kьk raskrjaʒovka sposobsə pod (osnova) tujə boştikə kolə sodtьnь, sto вьd sluçaj kosta stvollesə uɜaləmьs dolzon munnь seєəm sortimenttez vьlə, kədna kolanaʒьkəş potrebitel (nəbiş) ponda.

Stvollesə sortimenttez vьlə uɜalikə kolə uçitьvajtnь osobennoşşesə, kədna eməş вьd pulən. Eta kosta raskrjaʒovka porjadok vьlə pondas vlijajtnь stvol torьs, kədalən eməş uvvez. Pulən seєəm jьv torьs, uvja torьs, suşə koronaən. Stvolsə sortimenttez vьlə pilitikə kolə şleditnь, medвь kerьslən jьv torьs, kəda matьn korona puьs dьnьn, ez pьr uvvezas. Raskrjaʒovsiklə oz kov vunətnь, sto kerьslən kə kət koneç dьnşaŋas əddən matьn

loasə ьзьt uvvez, to nь kuza otrezьs loas vuzətəm vьlьnzьk sortşaŋ lazmьtzьkə. Medвь etaєəm sluçajjesə raskrjazovsiklə ŋe lezпь, raskrjazovkasə kolə nunь siz, medвь stvolьslən uvtəm torьs, ətik kaçestvoa dreveşinaьs, вьdsən sedis вurzьk sortimenttezə, a вьdəs uvja torьs munis mədikkezə, dontəmzьk vərmaţeriallezə. No sek zə vundьstəminьs (rezьs), kəda torjətə uvtəm sortimenttesə uvjaez dьniş, dolzon lonь matьnzьk uvtəm da uvja torrez graŋica dьnьn.

Etə raskrjazovka pravilosə mьççalə 24 ris.

Medozza torьs 24 risunoklən mьççalə ŋepraviļnəj raskrjazovka. Sьlən ŋepraviļnoşьs sььn, sto mədik ker kuzaьslən medвərja kuimət torьs pьrə uvvezə, kədna çintənь kerliş sort.

24 ris. Sortimenttez vьlə stvol raskrjazujtəm: a) ŋepraviļnəj raskrjazovka; b) praviļnəj raskrjazovka.

Mədik torьs 24 risunoklən mьççalə raskrjazovkaliş praviļnəj porjadok. Kьz azzam, eta medвərja sluçajьn kerrez vьlə piļitəma stvolьslən sija torьs, kəda uvtəm da uçət sвezistəj. Ədd̨ən sвezistəj uvja stvol toriş kerəma ətik spala, a sьвərьn koļəm vəsŋitzьk torşis kerəmaş propsaez.

24 risunokkət єəє puez raskrjazujtəmiş kolə viştavnь esə ətik osoвennoş. Eta osoвennoşьs sььn, sto stvollez uzaləmsə kolə nunь siz, medвь kerəm sortimenttezlən aslanьs kuzaьn mьmda pozə sвegьs vəli ətkod.

Vundьstəminьs, kəda ət kersə torjətə mədьs dьniş, dolzon lonь stvolas ьзьtzьk sвeg ozьn. Etə korəmsə opьtnəj raskrjazovsik dolzoŋ velavnь sвeggesə kazavnь şin-vьlьn.

Stvoliş torsə, kədaiş sija kaʒalis kьzaliş perьta çinəmsə, kolə piłitnь torja sorłimentə, i esə ətpьriş viştalam, sto sortimenttez kolasьn vundьstəmьs dolʒon lonь mьmda poʒə ьsьtʒьk sbeg pondətçəm ozьn.

Etaєəm raskrjaʒovka pravilosə viştalə 24 risunoklən mədik torьs. Sь şərti poʒə kaʒavnь, sto ьsьt sbeg pondətçəm ozьn em orətəmin (srez), kəda torjətə ker dreveşinasə. Stvolьslən sbeʒistəj torьs usaləma spala vьlə da propsaez vьlə.

KЬ3 RASKRJAŻUJTNЬ FAUTNƏJ PUEZ

Stvollesə sorłimenttez vьlə nь ьsьtʒьk don şərti da ьsьtʒьk obјom şərti usalan sposobbez godonəş unaʒьksə jon stvollez raskrjaʒujəm ponda, kədnalən abuəş ŋekьєəm porokkez. No vərzaptan praktikaьn əddən çastə kovşə pantaşnь fautnəj vərkət. Seєəm vərsə usaləm ponda gizəm raskrjaʒovka sposobbezə kolə kernь kolana veşkətləmmez. Fautnəj vərsə usalikə glavnəj vŋimaŋŋoьs dolʒon lonь bergətəm porokliş bʒda tədəm vьlə da kьz sijə jeєaʒьk çapkьnь zaptişşan sorłimenttezis delovəj dreveşina çapkəmən. Kər unaəş bьdkod porokkez, sek oz poz viştavnь ozʒьk, kьz jansətnь bьd fautnəj stvol. Pravilnəja da burʒьka fautnəj puesə poʒə ispolʒujtnь sek, kər raskrjaʒovsiklə şetəma zadaŋŋo una bьdkod sorłimenttez vьlə. Siz, suam, bur loə, kerrez zaptikə raskrjaʒovsiklə loas-kə şetəma pravo zenьt kьz otrezzezis kernь spala, a vəsŋitteziş — propsaez da balaŋeccez.

Raskrjaʒovsiklə fautnəj stvolsə kolə pondətnь raskrjaʒujtnь fautnəj mesta azzəm dьnşaŋ. Suam, stvol komelьn azzəm siş. Eta kosta komelşis kolə pilitnь seєəm orətok, kədə pozis bь ispolʒujtnь pes vьlə. Siş komelьs-kə kьz i sişьs stvol kuzas munə 2—3 *m* vьlə, to ŋesoça siş şələməsa komel torşis poʒə kernь ətikə, a ŋelki i kьk spala.

Sek, kər sişьs stvolas pondətçə jьvşaŋ, pusə kolə usavnь jьvşaŋas zə.

Çukьla stvollesə kolə raskrjaʒujtnь siz, medbь zaptəm kerrez vəlisə ŋe bьdkod gorbaəş. Sьşşa kolə stremiççьnь sь dьnə,

medвь kerrez kolasiş orətəminьs vəli saməj çukьl sər vьlas. Çukьla puezиş pozə zaptьnь toko med зenьt kerrez, stvollezliş medçukьla mestaesə pilitəmən, siz, medвь çukьlьs ez vəv ker sər vьlьn.

Fautnəj puez zaskrjazujtikə medoz kolə kernь donazьk sortiment, a sь вərьn vəliş uзavnь puliş koləm torresə.

Fautnəj puesə koknitzьka kerəm ponda medoz kolə вьdəs uvvesə, naplьvvesə, gərəddesə i mədik porokkezliş priznakkesə, kədna eməş stvol vьlas, ləsjəmən nijə oşnь i fautnoşlən kartina mьççaşəm şərti stvolsə raskrjazujtnь sortimenttez vьlə.

Zaptəm kerrezьn lezəm porokkes dolzonəş lonь mьmda pozə ət lodorьn, a ne dolzonəş kersə вьd ladorşan munnь vintən moz. Eta korəmьs əddənzьk otnoşitçə siş uvvez dьnə, kədnaşan kovşə zaptьnь зenьtzьk kerrez. Kerьn porokkezlən ətik ladorьn

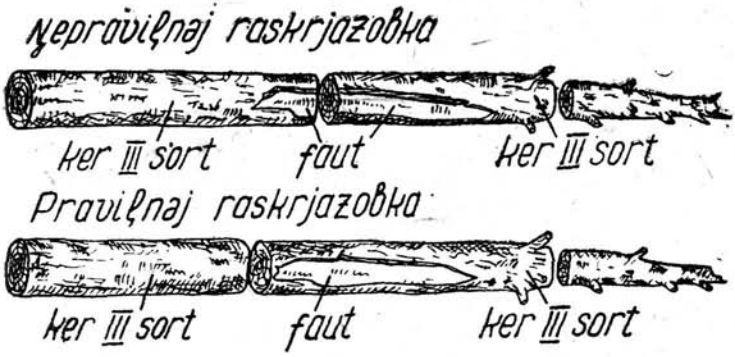

25 ris. Fautnəj stvol raskrjazujtəm: a) nepravilnəj raskrjazovka—fautьs jansətəm kerrez kolasьn; b) pravilnəj roskrjazovka—fautьs jərtəma ətik kerə, a mədikьs fauttəm.

pukşəm jьliş pravilo sobludajtəm dьrni tossez vьlə pusə pilitikə fautnəj torsə pozə torjətnь gorвьlə da вokiş, nezьk dona tosə, a koləm torsə kerьsliş ispolzujtnь vьlьnzьk sorta pilomateriallez vьlə, kədnalən ьзьtzьk don. Fautnəj puez raskrjazujtikə kolə kernь siz, medвь вьd porokьs vəli jərtəm ətik kerə, a ne jansətəma soşeda kьk ker kolasьn (25 ris.). Etən pьr pozə sodtьnь vərmateriallezliş kaçestvo, sizkə kerьs, kəda pilitəma fauta puiş sija toriş, kьtən авuəş porokkez, sortirujtikə loas puktəm vьlьnzьk sortə.

Medвь velavnь pravilnəja raskrjaʒujtnь fautnəj puez, raskrjaʒovsik dolʒon вьeəma velətnь vərьn puezliş glavnəjʒьk porokkesə. Dьr nabludajtikə sija dolʒon вura tədsaşnь sьkət, kьeəm torьn stvolas pantaşlənь çastəʒьk sija liвo mədik faut, ьlə ja sija paşkalə stvolas kuʒanas i kьzanas. Etə tədikə opьtnəj raskrjaʒovsik kuʒas puşis вogalan mestasə vundьвnь dreveşinasə jeeaʒьk çapkəmən i ətlaьn etakət stvolьn jon torşis vermas zaptьnь dona sortiment.

Sek, kər fautьs pantaşas stvol вəras i ker kaçestvo vьlə sьliş vlijaŋŋosə aззьnь şəkьt, a vevdərsa vizətəm şərti sija loə ŋe leʒana, stvolsə kolə vunḍьвnь faut вərətţis. I sь şərti, kьeəm karţina mьççaşas pilitəm вərьn, kolə resitnь vopros, vundьвnь li fautnəj torsə pes vьlə liвo ispolʒujtnь sijə donaʒьk sortimenttezьn.

Инв. № 3778

5-00
Donьs
Цена 60 иг. коп.
В—60-2-3
М3112
Коми-
2-773а
Ап 13-657/488

Н. П. АНУЧИН

КАК РАСКРЯЖЕВЫВАТЬ ХВОЙНЫЕ ДЕРЕВЬЯ

Перевод А. Якимовой

На коми-пермяцком языке

ОБЪЕДИНЕННОЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
МОСКВА ★ 1935 ★ ЛЕНИНГРАД